

Kohustuslikud kursused 2025-2026					
Kursusekavade aluseks on riikliku õppekava õpitulemused. Tabelis tuuakse välja õppe rõhuasetused ning kooli eripärast tulenevalt kõige olulisem, ümber kirjutamata riiklikus õppekavas olevat.					
Kursuse nimi	Õpetaja	Kursuse lühikirjeldus (eesmärgid, eripära)	Mida see kursus annab? (õpitulemused ehk kursusel õppimise tulemusel omandatud teadmised, oskused ja hoiakud)	Kuidas toetab kursus üldpäädevuste saavutamist? (1-3 üldpäädevust, mille saavutamisele kursus kõige enam kaasa aitab ja kuidas)	Hindamine (hindamismeetodid ja kriteeriumid)
Ainevaldkond: keel ja kirjandus					
Praktiline eesti keel I	Aili Avi, Eleene Sammler, Averonika Beekmann	Suulise ja kirjaliku väljenduse arendamine, erinevate stiilivõtete ja keelendite kasutus, erinevate teabeallikate kasutamine ja nende usaldusväärsuse hindamine.	Oskab eristada ja luua eri stiilides tekste. Oskab argumenteerida, arutleb ja annab hinnanguid. Oskab edastada eri allikatest leitud infot, hindab teabe usaldusväärsust.	Suhtluspäädevus erinevates vormides, õpitakse grammatikat ja korrektset keelekasutust nii, ennast võimalikult selgelt end oleks võimalik väljendada. Digipäädevus - info otsimine, selle korrektne vormistamine, sh ametliku keelekasutuse eripärade õppimine.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Keel ja ühiskond		Tutvuda eesti keele muutumisega ajas, mõtestada kirjakeele staatust ja selle ajalugu, vaadelda eesti keele suhestumist teiste keeltega, tutvuda eesti keele murretega, mõista suulise keele eripärasid. Õpitakse info otsimist erinevatest allikatest.	Teab üldjoontes eesti keele arengu lugu ning tutvub murretega. Hindab ilusat emakeelt. Oskab leida infot erinevatest allikatest. Tutvume väitluse rolliga ühiskonnas praktiliste harjutuste kaudu.	Kultuuri- ja väärtuspäädevus - eesti keele väärtustamine, õpipäädevus - info otsimine, suuline ja kirjalik eneseväljendus	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena.
Praktiline eesti keel II		Keelereeglite õppimine ja kirjutamise arendamine, tekstide kriitiline hindamine. Kokkuvõtte, referaadi, arvamuse, arvustuse ja essee kirjutamine. Teksti loogika järgimine.	Oskab luua eriliigilisi tekste. Oskab leida grammatilisi põhjendusi keelereeglite hulgast. Oskab luua seotud teksti. Argumenteerimine - õpime looma argumenteeritud teksti nii suulises kui kirjalikus vormis.	Suhtluspäädevus - kirjalike ja suuliste argumenteeritud tekstide loomine, tagasiside andmine. Õpipäädevus - eri liiki tekstide loomine.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Meedia ja mõjutamine		Tutvume infoühiskonnaga, eristame eri liiki tekste ning fakti ja arvamust. Õpime tundma meedia mõjutusvõtteid (nt reklaamid). Õpime oma arvamusi väljendama.	Tunneb tänapäevast teabekeskonda, eristab fakti ja arvamust meediatekstides. Tunneb meediamanipulatsioone, tunneb ära propaganda. Õpime looma meediatekste (artikkel, saade, taskuhääling vm).	Sotsiaalne päädevus - eri liiki info kriitiline hindamine. Suhtluspäädevus - oma arvamuse selge väljendamine sõnas ja kirjas.	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena. Meeskondlikud projektid on kokkuvõtva hinde osa.
Praktiline eesti keel III		Arendame suhtlusoskust, loome eriliigilisi tekste, kirjutame kokkuvõtte. Kordame õigekeelsusküsimusi.	Tunneb põhilisi keelereegleid. Oskab ennast väljendada nii kõnes kui kirjas. On teadlik eesti keele hoidmisest ja väärtustamisest.	Suhtluspäädevus - eri liiki tekstide loomine kõnes ja kirjas. Kultuuripäädevus - eesti keele kui süsteemi mõistmine.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Teksti keel ja stiil		Žanriteadlikkuse arendamine, käsitletakse keele- ja stiilirinevusi, suunatakse looma eriliigilisi tekste ning eristiilisi tekste võrdlema.	Oskab luua stiililiselt erinevaid tekste. Oskab koostada ja võrrelda erinevaid tekstistiile.	Kultuuripäädevus - arendab stiilist eneseväljendust. Tekstide koostamise ja võrdlemise oskuse arendamine. Suhtluspäädevus - oma tekstide esitamine ja analüüs.	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena.
Valmistumine eksamiks		Õppeprotsessi käigus keskendutakse riigieksamieelsele kordamisele. Kinnistatakse nii kirjandi kui lugemistülesande vastuse koostamist, korratakse keerukamaid õigekirjateemasid.	Kursuse lõpuks õpilane: oskab veenvalt ja selgelt argumenteerida; oskab toimetada oma kirjutatud tekste; oskab kasutada ÕS-i; mõistab erinevat liiki tekste, oskab vormistada lugemistülesannete vastuseid.	Õpipäädevus - teadlik ja eesmärgistatud kordamine. Suhtluspäädevus - õpilane oskab kasutada korrektset eesti keelt. Oskab koostada arutlevat teksti.	Kasutatakse kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnetena.

Pärimus ja kirjandus		Kursusel tutvutakse eri rahvaste pärandkultuuri ja mütoloogiaga. Õpitakse märkama selle mõju tänapäeva kultuuris ja igapäevaelus. Õpime seostama antiikmütoloogiat ja eesti pärimuskultuuri.	Lugedes raamatuid ja analüüsid es pärimusest tingitud läbivaid jooni ühiskonnas, aitab see tänapäeval toimuvat paremini mõista ja mõtestada. Õpilane oskab nimetada arhetüüpseid tegelasi, narrative, motive ja leiab neid teostest ning oskab ise neid luua. Õpilase hoiakuid arendab kursus nii, et ta õpib hindama teoste originaalsust ja filosoofilisemat pärimuslikku tausta. Lisaks õpib ta märkama kirjandusteose eetilist ja esteetilist eesmärki ja nii ka oma tekstest vastavalt kujundama.	Enim arendab kursus kultuuri- ja väärtuspädevust ja enesemääratluspädevust. Kultuuri- ja väärtuspädevuste valdkonnast on moraalinormid ja eetilised põhimõtted tihti kujunenud just pärimuslikult ja see protsess on jälgitav ja analüüsitav, kui tunda pärimuslikku kultuurilugu. Selleks külastame võimalusel muuseumi ja teatritendusi. Analüüsime enda väärtusmaailma inspireerituna käsitletud teostest. Enesemääratluspädevus areneb lugedes ja analüüsid kirjandusteoseid ja nende üle arutledes ning seostades igapäevaeluga.	Hinne on eristav. Kursuse läbimiseks on vaja läbi töötada kõik kursuse alguses määratud teosed. Oluline on teoste lugemine ja mõtestamine ning analüüsimisotskuse arendamine ka kirjandusteaduslikus vaates. Oluline on õpilase eneserefleksioon ja seoste leidmine enda ja tekstide vahel.
Identiteet ja eesti kirjandus		Kursus aitab mõista eestlust kirjanduse abil (sotsiaalne, rahvuslik, kultuuriline identiteet ja selle kujunemine). Identiteedi ajas muutumise mõistmine, peegeldades seda lugejana enda kaudu ja tänapäevase. Loetakse 3 proosateost ja 1 luulekogu.	Õpilane tunneb eesti kultuurilugu kirjanduse kaudu ning oskab seda siduda teistes ainetes õpituga. Eneseväljendusotskuse areng kirjalikus tekstis, võime ennast analüüsida. Areneb kriitiline meel teoste sisu analüüsimisel.	Kultuuripädevus - erinevate eesti autorite tundmine. Sotsiaalne ja suhtluspädevus - suulise ja kirjaliku eneseväljenduse ja argumenteerimisoskuse arendamine.	Hindamisel on oluline õpilase individuaalne areng. Oluline on teoste lugemine ja mõtestamine ning analüüsimisotskuse arendamine ka kirjandusteaduslikus vaates. Ülesanded on kokkuvõtvalt hinnatud. Oluline on ka õpilase eneserefleksioon ja seoste leidmine enda ja tüvitekside vahel.
Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses I		Õpilane loeb perioodis antiigist romantismini läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi; kasutab tekstianalüüsis õigesti kirjanduse põhimõisteid ja laiendab kirjandustekstidele tuginedes oma sõnavara.	Õpilane tunneb kirjanduse kultuuriloolist järgnevust antiigist romantismini, mõistab seoseid ajaloo ja kultuuri kontekstis. Õpib võrdlema ajastuid ning kujundab oma seisukohad, oskab arutleda erinevate seisukohtade üle. Kursuse raames tutvutakse retoorika ajalooga, tutvutakse vältluse formaadiga.	Kultuuripädevus - oskab kultuuri tarbides paigutada teoseid õigesti ajastutesse (nt teatris). Suhtluspädevus - arendab argumenteerimise oskust. Suhtlus - eneseväljenduse arendamine kirjalikult ja suuliselt.	Analüüsivad individuaalsed kirjalikud arutlused. Kokkuvõttev ja kujundav hindamine. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Ajastud, voolud ja žanrid kirjanduses II		Õpilane loeb perioodis realismist postrealismini läbi vähemalt kolm tervikteost, analüüsib ja tõlgendab loetud teoseid nii ühisaruteludes kui ka individuaalses tekstiloomes, jagab oma lugemiskogemusi.	Õpilane tunneb kirjanduse kultuuriloolist järgnevust realismist postmodernismini, mõistab seoseid ajaloo ja kultuuri kontekstis. Õpib võrdlema ajastuid ning kujundab oma seisukohad, oskab arutleda erinevate seisukohtade üle.	Kultuuripädevus - oskab kultuuri tarbides paigutada teoseid õigesti ajastutesse (nt teatris). Suhtluspädevus - arendab argumenteerimise oskust. Suhtlus - eneseväljenduse arendamine kirjalikult ja suuliselt.	Analüüsivad grupitööd ja esitlused, ka individuaalsed kirjalikud arutlused. Kokkuvõttev ja kujundav hindamine. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Kirjandus ja ühiskond		Kursus aitab mõista ümbritsevat maailma, inimese ja ühiskonna suhteid, samuti kirjanduse rolli maailmas. Kursus põhineb peamiselt 20. ja 21. sajandi kirjandusel (3-4 tervikteost).	Õpilasel avarub kultuuriline maailmavaade, ta mõistab paremini 20. ja 21. sajandi ühiskondlikke muutuseid. Õpilane teadustab lugemist kui elukestva isikliku arengu võimalust.	Kultuuripädevus - arusaam maailma pöördelistest sajanditest. Teoste abil elukestvate lugemisharjumuste teke. Sotsiaalne - maailma mõistmine teoste abil, arutlusotskus grupis ja individuaalselt.	Analüüsivad grupitööd ja esitlused, ka individuaalsed kirjalikud arutlused. Kokkuvõttev ja kujundav hindamine. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist.
Ainevaldkond: matemaatika					
Matemaatika sissejuhatav kursus	Eha Vaard, Monika Kirss, Laura Karu, Aivi Must	Kursusel koratakse üle olulisemad põhikoolis õpitud teemad, et ühtlustada õpilaste taset ning anda neile võimalus kohanduda uute inimeste ja lähtekohtadega gümnaasiumi õpingutel.	Õpilane lahendab põhikooli tasemel võrrandeid ja võrrandisüsteeme. Lihtsustab avaldisi kasutades selleks abivalemeid. Joonestab ja analüüsib varem õpitud funktsioonide graafikuid. Teab teravnurga trigonomeetrilisi funktsioone ja lahendab täisnurket kolmnurka põhikoolis õpitu abil. Tunneb varem õpitud geomeetrilisi kujundeid ja nende omadusi.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale omast keelt ja sümboleid, lahendab elulisi probleeme võrrandite ja võrrandisüsteemide ning trigonomeetria ja täisnurkse kolmnurga seoste abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega ning lähtuvalt sellest on valmis tegema enda jaoks parimat otsust, millise tee ta edasiseks valib (kitsas või lai matemaatika) Õpipädevus – analüüsib varem õpitud teemasid korrates oma teadmisi ja oskusi, motivatsiooni ja enesekindlust ning oma edasiõppimise võimalusi.	Mitteeristav hindamine. Kursus loetakse arvestatuks, kui temaatiliste tööde tulemused on positiivsed. Tööde teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika kitsas I (Arvuhulgad. Avaldised. Võrrandid ja võrratused)	Kursus tutvustab õpilasele arvuhulkasid ja nende kuuluvusseoseid. Õpitakse lahendada lineaar- ja ruutvõrrandeid ning -võrratusi. Samuti lihtsamaid murdvõrrandeid ning võrratuste süsteeme. Õpitakse tehteid astmete ja juurtega ning teisendatakse lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi.	Õpilane eristab arvuhulki, selgitab nende kuuluvusseoseid, leiab hulkade ühendi, ühiosa ja antud hulga osahulga. Märgib arvteljel reaalarvude piirkondi. Eristab võrdust, samasust, võrrandit ja võrratust. Lahendab ühe tundmatuga lineaar- ja ruutvõrrandeid ning -võrratusi, samuti lihtsamaid murdvõrrandeid ning ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme. Sooritab lihtsamaid tehteid astmete ja juurtega, teisendades viimased ratsionaalarvulise astendajaga astmeteks. Teisendab lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi ning lahendab lihtsamaid reaalelulise kontekstiga probleeme võrrandite ja võrrandisüsteemide abil.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale omast keelt ja sümboleid, lahendab elulisi probleeme võrrandite ja võrratuste abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega. Ettevõtlikkuspädevus – seab eesmärged, koostab tegevusplaani.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (arvuhulgad ja tehted astmete ning juurtega, võrrandid ja võrratused jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas II (Trigonomeetria)	Kursuse käigus tegeletakse nurga mõiste üldistamisega, mis tahes nurga trigonomeetriliste funktsioonidega, ringjoone kaare pikkuse ja ringi sektori pindala arvutamisega, kolmnurga pindala valemite tundma õppimise ning siinus- ja koosinusteoreemi abil kolmnurga ning kolmnurgaks tükeldatud kujundite lahendamisega.	Õpilane defineerib mis tahes nurga siinuse, koosinuse ja tangensi. Teisendab kraadimõõdus antud nurga radiaanmõõtu ja vastupidi. Teisendab lihtsamaid trigonomeetrilisi avaldisi. Rakendab trigonomeetriat, siinus- ja koosinusteoreemi ning kolmnurga pindala valemeid erinevate kujundite lahendamisel. Arvutab ringjoone kaare pikkuse ning ringi sektori pindala. Lahendab lihtsamaid reaalelulise kontekstiga planimeetria probleeme.	Digipädevus – joonestab ja analüüsib trigonomeetriliste funktsioonide graafikuid ning kontrollib planimeetriaülesannete lahendusi ja skitseerib nende jooniseid tarkvaraliste lahenduste kaudu. Matemaatikapädevus – oskab defineerida siinust, koosinust ja tangensit ning kasutada nende vahelisi seoseid lahendamaks kolmnurkade kaudu elulisi planimeetria probleeme. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (trigonomeetria, ring, kolmnurga lahendamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas III (Vektor tasandil. Joone võrrand)	Kursuse käigus tegeletakse lõigu keskpunkti ning kahe punkti vahelise kauguse leidmisega. Õpitakse tundma vektori mõistet ning sooritama tehteid vektoritega. Õpitakse tundma sirget, ringjoont ja parabooli ning nende võrrandeid ja vastastikuseid asendeid tasandil.	Õpilane selgitab vektori mõistet ja leiab vektoriga seotud suuruseid (koordinaadid, pikkus, tehted vektoritega nii geomeetriliselt kui algebraliselt, skalaarkorrutis). Rakendab vektorite ristseisu ja kollineaarsuse tunnuseid geomeetria probleemide lahendamisel. Tunneb ja joonestab sirget, ringjoont ja parabooli, leiab kahe joone lõikepunkti(d), määrab vastastikused asendid. Koostab sirge võrrandi (kui sirge on määratud punkti ja tõusuga, tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga), ringjoone võrrandi. Kasutab vektoreid ja joone võrrandeid geomeetria probleemide lahendamisel, kontrollides saadud tulemuste õigsust tarkvaraliste lahenduste abil.	Digipädevus – joonestab sirget, ringjoont ja parabooli nende võrrandite järgi ning kontrollib sirgete vastastikuseid asendeid tasandil ja kahe joone lõikepunkti õigsust tarkvaraliste lahenduste abil. Matemaatikapädevus – teab ja kasutan vektoriga seotud mõisteid ja sümboleid ning kasutab vektoreid ja joone võrrandeid geomeetria probleemide lahendamisel. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (vektor ja tehted vektoritega, sirge võrrand jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas IV (Tõenäosus ja statistika)	Kursuse jooksul õpitakse tundma juhusliku sündmuse mõistet, arvutama sündmuse toimumise võimaluste arvu ning sündmuse toimumise tõenäosust. Tegeletakse statistilise analüüsiga.	Õpilane eristab juhuslikku, kindlat ja võimatut sündmust. Teab sündmuse tõenäosuse mõistet ning oskab leida soodsate ja kõigi võimaluste arvu, arvutab sündmuse tõenäosuse ja rakendab seda lihtsamaid elulisi ülesandeid lahendades. Teab juhusliku suuruse jaotuse olemust ning arvarakteristikute tähendust. Kirjeldab juhuslikku suurust ja esitab järeldusi uuritava nähtuse kohta. Visualiseerib ja süstematiseerib andmeid IKT abil. Püstitab uurimisküsimuse, kogub andmestiku ja analüüsib seda IKT abil statistiliste vahenditega.	Digipädevus – visualiseerib, vajadusel kogub ja analüüsib andmeid tarkvaraliste lahenduste abil. Matemaatikapädevus – teab ja kasutab tõenäosuse ja statistikaga seotud mõisteid ja sümboleid, meetodeid ja mudeleid. Lahendab elulisi tõenäosuse ja statistikaga seotud probleeme. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega. Ettevõtlikkuspädevus – suudab hinnata riske ja mõelda kriitiliselt enda ja teiste ideede üle ning teha arukaid järeldusi kasutades tõenäosust ja andmeanalüüsi.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (tõenäosus, statistika jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas V (Funktsioonid)	Kursuse jooksul tegeletakse funktsiooni mõiste, esitusviiside ja graafikute skitseerimisega (nii paberil kui digivahendite abil). Uuritakse funktsiooni graafiku põhjal. Õpitakse logaritmi mõistet ja omadusi, eksponent- ja logaritmifunktsiooni olemust, lahendatakse lihtsamaid eksponent- ja logaritmivõrrandeid. Arvutatakse liitprotsenti.	Õpilane kirjeldab funktsiooni olemust, joonestab paberil ja arvutis õpitud funktsioone, teab ja kirjeldab joonise abil funktsiooni omadusi. Arvutab logaritmidega ja leiab liitprotsenti. Lahendab lihtsamaid eksponent- ja logaritmivõrrandeid. Tõlgendab ja hindab oma töö tulemust.	Digipädevus – kasutab probleemilahendamiseks sobivaid digivahendeid ja võtteid, joonestab, uurib ja võrdleb graafikuid IKT vahendite abil. Matemaatikapädevus – kasutab funktsioonidega seotud mõisteid ja sümboleid, kirjeldab elulisi situatsioone graafiliselt ning oskab neid analüüsida. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (joonise abil funktsiooni kirjeldamine, eksponentfunktsioon, logaritmifunktsioon jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika kitsas VI (Jadad. Funktsiooni tuletis)	Kursuse käigus õpitakse tundma ja rakendama aritmeetilise ja geomeetrilise jada omadusi. Tutvutakse funktsiooni tuletise ja selle rakendustega. Lahendatakse ekstreemumülesandeid.	Õpilane teab jada olemust ja rakendab vastavaid seoseid erinevate matemaatiliste ja eluliste probleemide lahendamisel. Mõistab funktsiooni tuletise mõistet, geomeetrilist tähendust ja rakendusi, arvutab lihtsamaid tuletisi, uurib funktsiooni (arvutab ekstreemumid, kasvamis- ja kahanemisvahemikud) ning skitseerib selle põhjal funktsiooni graafiku.	Digipädevus – joonestab ja uurib funktsioonide ja nende puutujate graafikuid IKT abil. Matemaatikapädevus – mõistab funktsiooni tuletise mõistet ja selle geomeetrilist tähendust, kirjeldab elulisi situatsioone graafiliselt ning analüüsib neid. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (aritmeetiline ja geomeetiline jada, funktsiooni tuletis ja selle rakendused jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas VII (Planimeetria. Integraal)	Kursuse jooksul rakendatakse geomeetriliste kujundite põhiomadusi ning geomeetria ja trigonomeetria põhiseoseid lahendades elulisi ülesandeid. Õpitakse tundma integraali mõistet ja arvutama nii määramata kui määratud integraale.	Õpilane tunneb geomeetrilisi kujundeid ja nende põhiomadusi, kasutab geomeetria ja trigonomeetria põhiseoseid eluliste ülesannete lahendamisel. Arvutab määramata ja määratud integraale. Tunneb ära kõvertrapetsi ja arvutab tasandilise kujundi pindala.	Digipädevus – joonestab geomeetrilisi kujundeid ja funktsioone ning leiab nende pindalasid IKT abil. Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades elulisi planimeetriaprobleeme. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (tasandilised kujundid, määramata ja määratud integraal jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas VIII (Stereomeetria)	Kursuse käigus õpitakse sirgete ja tasandite vahelisi asendeid ruumis. Tutvutakse erinevate tahk- ja pöördkehade ning nende omadustega, arvutatakse kehade joonelemente, pindala ja ruumala. Lahendatakse lihtsamaid ruumilisi probleeme.	Õpilane kirjeldab punkti asukohta ning sirgete ja tasandite võimalikke vastastikuseid asendeid ruumis, tunneb ainekavas nimetatud tahk- ja pöördkehi ning nende omadusi. Rakendab trigonomeetria-, planimeetria- ja stereomeetriaeadmisi arvutades kehade joonelemente, pindala ja ruumala ning lahendades lihtsamaid ruumilisi probleeme.	Digipädevus – joonestab tasandilisi ja ruumilisi kujundeid ning leiab nende pindalasid IKT abil. Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid stereomeetriaprobleeme. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (tahk- ja pöördkehad, nende joonelementide, pindala ja ruumala arvutamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika kitsas IX (Kordamine riigieksamiks)	Kursuse käigus korraldab kõiki varemõpitud teemasid, et valmistuda riigieksamiks.	Õpilane kordab üle kõik gümnaasiumi jooksul õpitud teemad. Valmistub riigieksamiks.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid, meetodeid ja mudeleid, lahendades elulisi ülesandeid. Enesemääratluspädevus – kordamisülesannete lahendamise ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai I (Avaldised ja arvuhulgad)	Kursuse käigus õpitakse erinevate arvuhulkade omadusi ja nende hulkade kuulusseoseid. Õpitakse sooritama tehteid astmete ja juurtega ning selle abil lihtsustama ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi.	Õpilane tunneb naturaals-, täis-, ratsionaal-, irratsionaal- ja reaalarvude hulkade omadusi ja oskab leida erinevate hulkade ühisosa, ühendit, osahulkasid ning märkida neid arvteljel. Esitab juure ratsionaalarvulise astendajaga astmena ning sooritab tehteid astmete ja võrdsete juurijatega juurtega. Teisendab lihtsamaid ratsionaal- ja irratsionaalavaldisi. Tunneb ära ja lahendab õpitu abil reaalekulisi ja teaduslikke probleeme ning tõlgendab ja esitleb saadud vastuseid.	Matemaatikapädevus – kasutab matemaatikale ja loodusteadustele omast keelt, sümboleid (arvuhulgad, ühisosa, ühend), meetodeid ja mudeleid, lahendades erinevaid ülesandeid. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (arvuhulgad, tehted astmete ning juurtega, ratsionaal- ja irratsionaalavaldiste lihtsustamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai II (Võrrandid ja võrrandisüsteemid)	Kursuse jooksul õpitakse lahendada lineaar-, ruut- ja murdvõrrandeid, lihtsamaid juurvõrrandeid ja absoluutväärtust sisaldavaid võrrandeid ning võrrandisüsteeme. Õpitakse ära tundma ja lahendama enda koostatud võrrandite ja võrrandisüsteemide abil reaalekulisi ja teaduslikke probleeme.	Õpilane selgitab ja rakendab võrrandite ja võrrandisüsteemidega seotud mõisteid ja samasusteisendusi. Lahendab ühe tundmatuga lineaar-, ruut ja murdvõrrandeid ning kuni kahe juurega juurvõrrandeid ja üht absoluutväärtust sisaldavaid võrrandeid. Lahendab võrrandisüsteeme. Tunneb ära ja oskab enda koostatud võrrandi/võrrandisüsteemi abil lahendada reaalekulisi ja teaduslikke probleeme ning tõlgendada ja esitleda saadud tulemusi.	Matemaatikapädevus – tunneb ära ja oskab lahendada reaalekulisi probleeme võrrandite ja võrrandisüsteemide abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (võrrandite ja võrrandisüsteemide lahendamine, tekstülesannete lahendamine võrrandi või võrrandisüsteemi abil jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai III (Võrratused. Trigonomeetria I)	Kursuse jooksul õpitakse lahendada lineaar-, ruut- ja murdvõrratusi ning lihtsamaid võrratustesüsteeme ning esitada vastavaid lahendihulki arvteljel. Õpitakse kasutama trigonomeetria põhiseoseid ja täiendusnurga trigonomeetrilisi funktsioone, lahendada täisnurket kolmnurka.	Õpilane selgitab ja rakendab võrratuste ja võrratustesüsteemidega seotud mõisteid ja samasusteisendusi ning esitab vastavaid lahendihulki arvteljel. Lahendab lineaar-, ruut- ja murdvõrratusi ning lihtsamaid võrratustesüsteeme. Kasutab lihtsustamisülesannetes trigonomeetrilisi põhiseoseid ja leiab digivahendite abil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtused. Lahendab täisnurket kolmnurka ning tunneb ära reaalekulised probleemeid, mis on lahendatavad täisnurkse kolmnurga geometria abil.	Digipädevus – leiab digivahendite abil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtused; kontrollib geometriaülesannete lahendusi arvutis. Matemaatikapädevus – lahendab elulisi planimeetria probleeme kolmnurga lahendamise abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (võrratuste ja võrratustesüsteemide lahendamine, täisnurkse kolmnurga lahendamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai IV (Trigonomeetria II)	Kursuse käigus õpitakse esitama nurka radiaanmõõdus, arvutama ringjoone kaare pikkust ja ringi sektori pindala. Õpitakse tundma mis tahes nurga trigonomeetrilisi funktsioone, siinus- ja koosinusteoreemi, lahendama mis tahes kolmnurka ning arvutama kolmnurga pindala. Õpitakse lihtsustama trigonomeetrilisi avaldisi.	Õpilane teisendab kraadimõõdus olevat nurka radiaanmõõdus olevaks nurgaks ning arvutab ringjoone kaare pikkust ja sektori pindala. Defineerib mis tahes nurga siinuse, koosinuse ja tangensi ning teab siinuse, koosinuse ja tangensi vahelisi seoseid. Rakendab taandamisvalemeid ning negatiivse ja täispöördest suurema nurga valemide. Kasutab digivahendeid trigonomeetriliste funktsioonide väärtuste leidmisel. Teisendab lihtsamaid trigonomeetrilisi avaldisi valemikogu abil. Tõestab siinus- ja koosinusteoreemi ja lahendab nende abil mis tahes kolmnurga ja arvutab selle pindala.	Digipädevus – leiab digivahendite abil teravnurga trigonomeetriliste funktsioonide väärtused; kontrollib geometriaülesannete lahendusi arvutis. Matemaatikapädevus – lahendab elulisi planimeetria probleeme kolmnurga lahendamise abil. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (radianmõõt, trigonomeetrilised valemid, siinus- ja koosinusteoreem, kolmnurga lahendamine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai V (Vektor tasandil. Joone võrrand)	Kursuse käigus õpitakse vektoritega seotud mõisteid, sooritama tehteid vektoritega ning leidma vektoriga seotud suurusi. Koostama sirge võrrandeid ja määrama kahe sirge vastastikuse asendi tasandil. Õpitakse leidma lõigu keskpunkti ja sirgete lõikepunkti ning sirgete vahelist nurka. Õpitakse koostama hüperbooli, parabooli ja ringjoone võrrandeid ning joonestama eelnimetatud jooni võrrandi järgi.	Õpilane selgitab vektoritega seotud mõisted ning sooritab vektorite liitmist, lahutamist ning korrutamist arvuga nii geometriliselt kui ka koordinaatkujul. Leiab vektori pikkuse ja lõigu keskpunkti. Kasutab vektorite skalaarkorrutist ning vektorite ristseisu ja kollineaarsuse tunnuseid geometriaprobleemide lahendamisel. Koostab sirge võrrandeid, määrab kahe sirge vastastikuse asendi tasandil ja leiab vektorite vahelise nurga ning kontrollib eelnevat arvutis. Koostab hüperbooli, parabooli ja ringjoone võrrandi, joonestab neid nii paberil kui arvutis ja leiab kahe joone lõikepunkti.	Digipädevus – konstrueerib ülesannete jooniseid, leiab joonistelt joone võrrandeid, lõikepunkte, pikkusi, nurgi, pindalad jm ning kontrollib lahendusi tarkvaraliste vahenditega. Matemaatikapädevus – rakendab vektoreid ja joone võrrandeid elulisi geometriaprobleeme lahendades. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (vektor tasandil, joone võrrand jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai VI (Tõenäosus, statistika)	Kursuse käigus õpitakse arvutama reaalekuliste sündmuse tõenäosust. Õpitakse tundma juhusliku suuruse jaotuse olemust ning arvutama juhusliku suuruse arvarakteristikute väärtusi. Õpitakse IKT vahendite abil süstematiseerima ja analüüsima andmekogu ning tegema selle põhjal järeldusi uuritava probleemi kohta.	Õpilane eristab juhuslikku, kindlat ja võimatut sündmust. Leiab permutatsioonide, kombinatsioonide ja variatsioonide arvu. Arvutab reaalelu probleemidega seotud sündmuse tõenäosuse. Selgitab juhusliku suuruse jaotuse olemust ja juhusliku suuruse arvarakteristikute tähendust, oskab neid arvutada ja teeb nende põhjal järeldusi jaotuse või uuritava objekti kohta. Püstitab uurimisküsimuse, kogub vajaliku andmestiku, analüüsib seda IKT vahendite abil, koostab graafikuid jaotuse ja andmete visualiseerimiseks, teeb andmetest järeldused uuritava probleemi kohta ning hindab võimalikke statistiliste otsustega seotud vigu.	Digipädevus – koostab tabelleid, graafikuid ja diagramme andmete visualiseerimiseks ning analüüsib statistilist andmestikku digivahendite abil, leiab vajalikku uurimismaterjali internetist või koostab küsimistiku ning esitleb tehtud uurimustulemust. Matemaatikapädevus – püstitab uurimisküsimuse ja rakendab sellele vastates sobivaid meetodeid ja väljendab oma tulemusi korrektses sõnastuses ja vormis. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi ning suudab selle hindamisel arvestada nii tõenäosuse kui statistika elemente. Ettevõtlikkuspädevus - suudab hinnata riske ja mõelda kriitiliselt enda ja teiste ideede üle ning teha arukaid järeldusi kasutades tõenäosust ja andmeanalüüsi.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (tõenäosuse leidmine, statistika ülesannete lahendamine, statistilise andmestiku uurimine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai VII (Funktsioonid. Arvjadad)	Kursuse käigus tegeletakse funktsiooni mõiste ja esitusviisidega. Uuritakse funktsiooni graafiku järgi. Skitseeritakse graafikuid nii paberil kui digivahenditega. Õpitakse tundma ja rakendama aritmeetilise ja geomeetrilise jada omadusi. Tutvutakse arvjada piirväärtuse mõistega. Lahendatakse reaalekulisi probleeme jadade abil.	Kirjeldab funktsiooni olemust, joonestab õpitud funktsioone paberil ja arvutis, teab ja kirjeldab joonise abil funktsiooni omadusi. Teab jada olemust ja kasutab vastavaid seoseid erinevate matemaatiliste ja eluliste probleemide lahendamisel, teab piirväärtuse olemust. Tõlgendab ja hindab oma töö tulemust.	Digipädevus – kasutab probleemilahendamiseks sobivaid digivahendeid ja võtteid; joonestab ja võrdleb graafikuid. Matemaatikapädevus – kirjeldab elulisi situatsioone graafiliselt, lahendab reaalekulise sisuga ülesandeid jada olemust kasutades. Enesemääratluspädevus – temaatiliste ülesannete lahendamisel ja tagasiside põhjal mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestab oma võimete ja võimalustega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (funktsioonid, jada jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai VIII (EkspONENT- ja logaritmfunktsioon)	Kursuse käigus õpitakse lahendama liitprotsendilise kasvamise ja kahanemisega seotud probleeme. Õpitakse tundma eksponent- ja logaritmfunktsioone ning nende funktsioonide graafikute omadusi. Õpitakse lahendama eksponent- ja logaritm võrrandeid ja -võrratusi.	Õpilane lahendab elulisi liitprotsendilise kasvamise ja kahanemisega seotud probleeme ning hindab kriitiliselt saadud tulemusi. Kirjeldab eksponent- ja logaritmfunktsiooni omadusi ja graafikuid ning joonestab neid nii paberil kui arvutis. Selgitab logaritmi mõistet ja omadusi, logaritmib ja potenseerib lihtsamaid avaldusi. Lahendab eksponent- ja logaritm võrrandeid ja -võrratusi.	Digipädevus – joonestab eksponent- ja logaritmfunktsioonide graafikuid tarkvaraliste lahenduste abil, märkab vastavaid omavahelisi seoseid ja kirjeldab joonist. Lahendab joonise abil lihtsamaid võrrandeid ja võrratusi. Koostab ja testib oma teadmisi vastavate rakenduste abil. Matemaatikapädevus – kasutab õpitud astmete omadusi eksponentvõrrandite lahendamisel, teab logaritmi olemust ja rakendab vajalikku "tagurpidimõtlemit" efektiivselt; teeb põhiseosele tuginedes laiapõhjalisemaid otsuseid ja kasutab võrrandite lahendamise põhivõteteid mõlema funktsiooni korral; teab mõistete logaritmime ja potenseerimise erinevust ja rakendab eesmärgipäraselt põhiomadusi. Enesemääratluspädevus – hindab adekvaatselt oma õpitud teadmiste taset ja vajadusel kordab; mõistab et õpitavad teemad on teineteisest sõltuvad ja püüab jõuda vilumiseni lülitada ühelt teemalt teisele.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (liitprotsendiline kasvamine ja kahanemine, eksponent- ja logaritmfunktsioonid, eksponent- ja logaritm võrrandid ja -võrratused jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai IX (Trigonomeetrilised funktsioonid. Funktsiooni piirväärtus ja tuletis)	Kursuse käigus õpitakse tundma siinus-, koosinus- ja tangensfunktsioonide olemust, nende graafikuid ja omadusi. Õpitakse lahendama trigonomeetrilisi võrrandeid etteantud piirkonnas. Õpitakse leidma funktsiooni piirväärtust ja tuletist.	Õpilane leiab siinus-, koosinus- ja tangensfunktsiooni perioodi, joonestab antud funktsioonide graafikuid nii paberil kui arvutis ning loeb graafikutelt nende funktsioonide omadusi. Leiab algebraliselt lihtsamate trigonomeetriliste võrrandite erilahendeid etteantud piirkonnas. Selgitab piirväärtuse ja tuletise tähendust. Rakendab funktsioonide summa, vahe, korrutise ja jagatise tuletise leidmise eeskirja ning leiab funktsiooni esimest ja teist tuletist ning liitfunktsiooni tuletist kasutades etteantud tuletise tabelit.	Digipädevus – joonestab siinus-, koosinus- ja tangensfunktsiooni graafikuid tarkvaraliste lahenduste abil ning selgitab, milliseid muutusi toob graafiliselt kaasa ühe või teise suuruse muutmine funktsiooni eeskirjas: teab perioodilisuse olemust ja oskab joonisel perioodi määrata; hindab jooniste vahendusel piirväärtuse olemust. Matemaatikapädevus – eristab selgelt funktsiooni sümbolit ja funktsiooni argumenti, sõnastab etteantud funktsiooni ja nimetab tema elemente; kirjeldab funktsiooni vaadeldavas vahemikus ja üldistab saadud tulemust kogu funktsioonile; kirjeldab etteantud graafikut ja põhjendab oma otsust; mõistab piirväärtuse olemust ja selle seost tuletise mõiste ja olemusega. Enesemääratluspädevus – mõistab ja hindab adekvaatselt oma nõrku ja tugevaid külgi jooniste koostamisel ja lugemisel ning tagasiside põhjal.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (trigonomeetrilised funktsioonid ja nende omadused, trigonomeetrilised võrrandid jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai X (Tuletise rakendused)	Kursuse käigus õpitakse koostama funktsiooni graafiku puutuja võrrandit etteantud kohal ning uurima funktsiooni kasvamis- ning kahanemisvahemikke, ekstreemumeid, kumerus- ja nõgususvahemikke ning käänupunkti tuletise abil. Õpitakse uurima täispikka funktsiooni ja tegema vastava joonise eskiisi.	Õpilane koostab funktsiooni graafiku puutuja võrrandi etteantud kohal. Kasutab funktsiooni tuletist funktsiooni kasvamis- ja kahanemisvahemike, ekstreemumite, nõgusus- ja kumerusvahemike ja käänupunkti leidmiseks. Uurib ainekavas etteantud funktsioone täielikult ning skitseerib leitud omaduste põhjal funktsiooni graafiku ja kontrollib saadud tulemusi tarkvaraliste lahenduste abil.	Digipädevus – kontrollib graafiku abil, kas arvutuslikult leitud puutuja võrrand sobib antud joonele etteantud punktis, ning kontrollib, kas paberil skitseeritud funktsiooni graafik vastab tegelikkusele. Matemaatikapädevus – selgitab, mida tuletis tegelikult näitab, kasutab uurimisel korrektset sõnavara ning analüüsib oma tulemust kogu ülesande konteksti arvestades. Enesemääratluspädevus – hindab oma võimalusi ülesande lahenduse leidmisel: kas arvutab ja kontrollib digivahenditega või teeb enne joonise ja seejärel püüab leida arvutusliku lähenemise.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (puutuja võrrand, funktsiooni teine tuletis, funktsiooni uurimine jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai XI (Integraal. Planimeetria)	Kursuse käigus õpitakse leidma määramata integraali põhiintegraalide valemite toetudes ning arvutama määratud integraali abil kõvertrapetsi pindala ning lihtsama pöördkeha ruumala. Korratakse tasandigeomeetrias varem omandatud: baaskujundite omadused ja nende rakendamine, lahendamisel vajalike suuruste väärtuste arvutamine, kompleksülesanded.	Õpilane leiab määramata ja määratud integraali. Leiab ja rakendab Newton-Leibnizi valemit ning arvutab kõvertrapetsi pindala. Arvutab mitmest osast koosneva pinnatüki ja kahe kõveraga piiratud pinnatüki pindala ning lihtsama pöördkeha ruumala. Selgitab geomeetriliste kujundite omadusi ja kujutab neid joonisel ning kasutab ka IKT vahendeid. Lahendab planimeetria arvutusülesandeid ja nende abil lahenduvaid reaalelulisi probleeme.	Digipädevus – uurib IKT vahendite abil geomeetriliste kujundite omadusi, kujutab kujundeid joonisel, kontrollib arvutustulemuste õigsust. Matemaatikapädevus – teeb vahet määramata ja määratud integraali olemuse vahel, sõnastab matemaatilisel kirja pandud teksti korrektset, laiendab kõvertrapetsi definitsiooni ühest kõverast mitme kõverani; mõistab kujundi pindala arvutamisel, milliste tasandiosade pindalasid ta tegelikult leiab ning kuidas arvutada seejärel küsitud kujundi pindala. Enesemääratluspädevus – hindab oma eelteadmiste taset ning vajadusel kordab; mõistab suuremal või vähemal määral õpitu rakendamisvõimalusi igapäevaelus ning seostab seda tulevikuplaanidega.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (integraal, planimeetria jm), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai XII (Sirge ja tasand ruumis)	Kursuse jooksul õpitakse kirjeldama ja määrama punkti, vektori, sirge ja tasandi asukohta ruumis ning leidma kahe vektori, kahe sirge, kahe tasandi ning tasandi ja sirge vahelist nurka.	Õpilane määrab punkti asukoha ruumis koordinaatide abil, selgitab ja rakendab ruumivektori mõistet, lineaartehteid vektoritega, vektorite kollineaarsuse ja komplanaarsuse tunnuseid ning vektorite skalaarkorrutist. Kirjeldab sirge ja tasandi vastastikuseid asendeid. Arvutab kahe punkti vahelise kauguse, vektori pikkuse ja kahe vektori vahelise nurga ning määrab kahe sirge, sirge ja tasandi, kahe tasandi vastastikuse asendi ja arvutada nende vahelise nurga suuruse.	Matemaatikapädevus – hindab varemõpitud teadmisi (sirge ja vektor tasandil – V kursus) ning üldistades ja seaduspärasusi luues rakendab nimetatud teadmisi ruumis; lisades mõiste <i>tasand</i> püüab õpilane näha tekkivaid seoseid sirge ja tasandi omavahelises seotuses ja mõistab vajadust leida vastavate suuruste arvutamise reegleid; arendab ruumilist nägemist. Enesemääratluspädevus – hindab oma varasemalt õpitu taset ning seda kas parendada või edasi arendada soovitud eesmärkideni; hindab enda võimet tajuda ja näha ruumielementide omavahelisi seoseid ning vajadusel pöördub sellele rohkem tähelepanu. Digipädevus – kasutab IT vahendeid ruumiliste konstruktsioonide tegemiseks ja vajaliku situatsiooni visualiseerimiseks ning sobiva lahendusstrateegia leidmiseks.	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised iseseisvad ja arvestuslikud tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Matemaatika lai XIII (Stereomeetria)	Kursuse käigus omandatakse süsteemne ettekujutus hulkatahukate ja pöördkehade liikidest ja kujunemisest ning õpitakse arvutama nende pindala ja ruumala.	Õpilane leiab prisma, püramiidi, silindri, koonuse ja kera pindala ning ruumala, kujutab joonisel eelnimetatud kehasid ja nende lihtsamaid lõikeid tasandiga. Arvutab keha ja tasandi lõike pindala ning puuduvate kujundi elementide suuruseid.	Matemaatikapädevus – eristab hulkatahukaid ja pöördkehaid ning märkab neid enda ümber, teab kujundite moodustumise aluseid ja tuletab vajalikke arvutusvalemeid. Enesemääratluspädevus – omandatud teadmiste baasil näeb enda ümber õpitud kujundeid, konstrueerib nähtule toetudes ülesande ning lahendamisel rakendab sobivaid meetodeid ja mudeleid; analüüsile tuginedes suudab hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi. Sotsiaalne ja kodanikupädevus – elulistes situatsioonides hindab lahenduse jätkusuutlikkust keskkonnaprobleemide lahendamisel (materjali ökonoomne kasutamine).	Kursuse koondhinde moodustavad temaatilised tööd, mille teemad (hulkatahukate pindala ja ruumala, pöördkehade pindala ja ruumala, elulise ülesande koostamine ja lahendamine), toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.

Matemaatika lai XIV (Matemaatika rakendused, reaalse protsesside uurimine.)		Kursuse käigus rakendatakse õpitut teadmisi ja oskusi erinevates elulistes situatsioonides. Näiteülesannete baasil tutvutakse matemaatilise modelleerimise olemusega: leitakse ülesandele sobiv matemaatiline mudel, rakendatakse õpitut teadmisi ja saadud tulemus tõlgitakse matemaatilise keelest elulisse situatsiooni ning analüsitakse tulemuse sobivust.	Õpilane selgitab matemaatilise modelleerimise üldist olemust ning tunneb lihtsamate mudelite koostamiseks vajalikke meetodeid ja funktsioone. Koostab kergesti modelleeritavate reaalsuse nähtuste matemaatilisi mudeleid ning kasutab neid tegelikkuse uurimiseks. Lahendab tekstülesandeid sobivalt valitud strateegia abil ning kasutab IKT vahendeid probleemide lahendamiseks.	Matemaatikapädevus – leiab kooliastmes õpitust sobiva mudeli ning rakendab seda probleemi lahendamisel; püüab leida sarnaseid või uusi elulisi probleeme ning lahendab neid. Digipädevus – õpilane kasutab erinevaid IT rakendusi elulise ülesande sisust arusaamiseks, matemaatilise mudeli rakendamisel ning tulemuse analüüsil. Enesemääratluspädevus – hindab enda koondteadmisi ning vastavalt sellele leiab ja lahendab reaalelulisi probleeme; hinnates oma teadmisi panustab nii lünkade täitmisele kui ka siivendatud õppele; valib individuaalsel tööil enda oskustele ja püüdlustele vastavaid ülesandeid. Õpipädevus – analüüsib antud probleemi individuaalselt ning seejärel rühmas, leiab sobivad strateegiad probleemi lahendamiseks; planeerib õppimist ja järgib seda plaani; analüüsides oma teadmisi, oskusi ning motiveeritust hindab oma edasiõppimise võimalusi. Suhtluspädevus – väljendab end matemaatilisel korrektselt, arvestab rühmatöodes kaastlastega ning toetab neid vajadusel.	Kursuse koondhinde moodustavad - temaatilised tööd, mille teemad, toimumise aeg ja hindamine on kursuse algul kokku lepitud; - individuaalsed tööd õpilase teadmisi ja eesmäärke arvestades; - tagasiside kooliastme õppetöö tulemustest. Vajadusel (puudumised, negatiivne tulemus) sooritatakse kursusetöö.
Ainevaldkond: võõrkeeled					
Vene keel I	Iren Šarapova, Dina Ressaar	Kursuse jooksul arendab õpilane oma keelelist pädevust, tuginedes põhikoolis omandatud teadmistele ja oskustele. Ta tutvub keeleteaduse põhiharudega ja nende rolliga keele hindamiskriteeriumeid ja vigade teket suhtlemises. Õpilane rakendab keeleteadmisi erinevates elulistes kontekstides. Ta täiustab oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust. Õpilane omandab süvendatud teadmised foneetikast, fonoloogiast, grafeemikast, morfoloogiast ja süntaksist. Samuti laiendab ta oma sõnavara ja keelekasutust kuues olulises teemavaldkonnas. Kursus keskendub neljale põhilisele keeleoskusele: lugemisele, kuulamisele, kirjutamisele ja rääkimisele. Grammatika selgitamine on seotud keeleteaduse harudega. Süvendatud tähelepanu pööratakse järgmistele keeleteaduse harudele: •Foneetika: häälikute moodustamine ja omadused. •Fonoloogia: keele hääliküsteem ja häälikute funktsioonid.	Õpilane: •oskab rääkida endast, oma huvidest, perest ja tervislikust eluviisist; •oskab täita ankeeti, kasutades Eesti Vabariigi vastu võetud transkribeerimist ja translitereerimist reguleerivat tähetabelit; •oskab kirjutada vastavatel teemadel e-kirju, kasutades õpitud sõnavara ja grammatikavorme; •jälgeb tähtede ilukirja; •oskab moodustada uusi sõnu, kasutades ees- ja järelliiteid; •oskab juhendamisel analüüsida maali ning muinasjutu/böliina tegelasi; •oskab teha harjutusi Moodle'i keskkonnas, oskab salvestada enda kõnet ja saata selle hindamisele; •oskab kirjutada haikut eesti keeles ja tõlkida seda vene keelde, jälgides reegleid; •saab aru kuulud tekstidest, mis on esitatud tempoga ~40 sõna/min.	Enesemääratluspädevus - õpilane teadvustab oma keelelist arengut diagnostiliste ülesannete täitmisel; oskab teha järeldusi, nt õpistrateegiate osas. Sotsiaalne pädevus - õpilane osaleb aktiivselt tunnis rühma- ja paaristöödes; arvestab kaasõpilaste arvamustega; töötab meeskonnas. Suhtluspädevus – õpilane esitleb ja analüüsib loometöö tulemust. Digipädevus - õpilane kasutab Moodle'i keskkonda õppematerjalide kasutamiseks; oskab alla ja üles laadida ülesandeid. Õpilane kasutab veebipõhiseid sõnaraamatuid lähtuvalt ülesande iseloomust.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Vene keel II		Kursuse käigus õpilane täiendab oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust, tuginedes esimesel kursusel õpitule. Kursuse keskmes on tegusõnade aspektide moodustamine ja kasutamine. Õpib neid oskusi kuue põhilise teemavaldkonna kaudu: Inimene ja ühiskond Inimene ja keskkond Eesti ja maailm Kultuur ja looming Haridus ja töö Teadus ja tehnoloogia Õppematerjalid on üles ehitatud nendest teemavaldkondadest lähtudes, mis aitab õpilasel arendada mitmekülgset keeleoskust erinevates eluvaldkondades.	Õpilane: •oskab lihtsate ja seostatud lausetega rääkida õpitut teemadel; •oskab rääkida rutimist, unistustest jne; •loeb ja mõistab lihtsa sõnastusega faktipõhiseid tekste; •oskab kuulata teksti tempoga ~45 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Suhtluspädevus - õpilane kirjutab iseseisvalt ja loeb ette tekste ning koostab dialooge. Õpipädevus – õpilane otsib sõnaraamatust või sõnaveebist tegusõna aspekti, kinnistab õpitu loometöö kaudu. Digipädevus - õpilane koostab tekste tehintelilekti (AI) abil, analüüsib ja kohandab neid enda tasemele vastavaks, kasutades nt venekeelset sünonüümisõnastikku.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindeid. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.

Vene keel III		Kursuse raames täiendab õpilane oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust. Kursuse keskmes on tegusõnade kõneviisid - käskiv ja tingiv. Õppematerjalid on üles ehitatud lähtudes kuuest teemavaldkonnast: inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö ning teadus ja tehnoloogia.	Õpilane: •saab aru palvest, käsust, soovitusest, keelust ja hoiatusest ning oskab neid ka väljendada; •esitab tellimusi söögikohtades ning poodides; •oskab väljendada oma soove, unistusi ja tingimusi nende täitmiseks; •oskab kirjutada ja muuta tekste; •oskab orienteeruda linnaruumis ja anda juhtnööre; •oskab kuulata teksti tempoga ~50 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Suhtluspädevus – õpilane väljendab dialoogides oma palvet, käsku, keeldu või hoiatust selgelt, asjakohaselt ja viisakalt, arvestades olukordi ja mõistes suhtluspartnereid. Õpilane oskab esitada tellimuse suuliselt ja/või kirjalikult jne. Koostab eri liiki tekste, sh juhtnööre. Õpilane osaleb aktiivselt dialoogis ja arutelu. Kultuuri- ja väärtuspädevus – õpilane kasutab dialoogides õiget hääletooni, lähtudes situatsioonist ja vene kultuurilisest eripäras; teeb praktilist tööd rühmas juhendi järgi; analüüsib ja hindab oma panust ja rühmatööd.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindede. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Vene keel IV		Kursuse raames jätkab õpilane oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskuse arendamist. Kursuse keskmes on liikumistegusõnad ning tegusõna eesliite seos ruumi eessõnaga. Õppematerjalid on üles ehitatud lähtudes kuuest teemavaldkonnast: inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö ning teadus ja tehnoloogia.	Õpilane: •teab liikumistegusõnade tähendust ja erinevusi (vähemalt kuus paari) ning oskab neid kasutada, sh eesliidetega; •oskab tutvustada erinevate riikide vaatamisväärsusi; •oskab planeerida reisi (muuseumi ja kontserdi külastust vms); •oskab leida erinevate riikide vahututskursse; •oskab planeerida kulutusi; •teab erinevate riikide kultuurilistest eripäradest; •oskab kuulata teksti tempoga ~55 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – õpilane kasutab harjutustes, dialoogides ja tekstides ühekordset kindlasuunalist ja edasi-tagasi erisuunalist liikumistegusõnu. Õpilane koostab tutvustuse/esitluse teemal „Reis välismaale“. Loodus- ja matemaatikapädevus – õpilane kasutab erinevaid mõõtühikuid ning teekonna planeerimisel ilmakaarte nimetusi. Ettevõtlikkuspädevus – õpilane planeerib reise, muuseumide külastusi jne.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindede. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Vene keel V		Kursuse jooksul laiendab õpilane oma lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust. Kursuse keskmes on rahvustoidud, söömis- ja tervislik toitumine. Õppematerjalid on üles ehitatud lähtudes kuuest teemavaldkonnast: inimene ja ühiskond, inimene ja keskkond, Eesti ja maailm, kultuur ja looming, haridus ja töö ning teadus ja tehnoloogia.	Õpilane: •teab erinevate toiduainete kasulikkust ja tervislikkust; •oskab leida vajaliku retsepti toidu valmistamiseks ja oskab seda kohandada; •oskab planeerida kulutusi toiduainete ostmisel; •oskab kasutada vene keele kirjaliku suhtlemise nõudeid, kajastades toidu valmistamise protsessi blogis; •kasutab teadmisi eelmiste kursuste tegusõna eripäradest (ees- ja järelliited / HCB-CB); •oskab kuulata teksti tempoga ~60 sõna/min ja leida kuuldu tekstidest vajalikku informatsiooni.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – õpilane uurib eri rahvustoitide valmistamisviise ja traditsioone; analüüsib toiduvalmistamise retsepte ja hindab neid, lähtudes tervisliku toitumise põhitõdedest. Ettevõtlikkuspädevus – õpilane proovib kohandada toiduvalmistamise retsepte ja muudab neid vajaduse korral tervislikumaks. Õpilane leiab vajalikke toiduretsepte ning kalkuleerib nende maksumust. Digipädevus – õpilane teeb 6-7 blogipostitust kursuse jooksul, järgib autoriõiguse seadust ja viitamisreegleid. Matemaatikapädevus – õpilane kasutab erinevaid mõõtühikuid.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, selleks kasutatakse nii sõnalisi kui ka numbrilisi hindede. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loometöid hinnatakse mitteeristatavalt, keelelist aspekti hinnatakse eraldi. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal.
Saksa keel I	Ellen Rosimannus	Kursusel täiendatakse lugemis-, kuulamis-, kirjutamis- ja rääkimisoskust põhikoolis õpitu baasil. Teemavaldkondadeks on "Inimene ja ühiskond", "Inimene ja keskkond", "Kultuur ja looming", "Haridus ja töö", "Eesti ja maailm" ning "Teadus ja tehnoloogia" raames. Käsitletakse alateemasid: „Enda tutvustamine“, „Peod ja nende korraldamine“, „Raha“, „Ostmine“, „Reisimine Eestis ja välismaal“, „Ilusad kohad Saksamaal“. Oluline on kohandamine gümnaasiumis õppimisega. Õpitakse seadma eesmärgi ja enda arengut hindama, tõhusalt õppima, valima endale sobivaid õppemeetodeid, kasutama digivahendeid. Osaletakse õpitegevustes väljaspool õppetundi, näiteks projektides ja ainealastel üritustel. Õpilane on kaasatud õppeprotsessi plaanimisega.	Õpilane saab aru saksakeelsetest tööjuhistest, seab õpetaja juhendamisel eesmärgi, analüüsib ja hindab enda tegevust ja selle tulemust, katsetab ja valib enda jaoks tõhusa sõnade õppimise meetodi, kasutab Paide Gümnaasiumis kasutatavaid digikeskkondi, kuulab, kirjutab ja räägib õpitut temaatika piires keeleoskustasemel A2.	Enesemääratluspädevus – õpilane seab õpetaja juhendamisel eesmärgi, analüüsib enda teadmisi ja oskusi ette antud küsimuste põhjal, koostab õpimapi. Õpipädevus – õpilane kasutab erinevaid õpistrateegiaid sõnavara õppimiseks hangib vajaminevat teavet internetist, tunneb juhendamisel ära vea ja teadvustab neid kui õppimise osa. Suhtluspädevus - õpilane loeb ja mõistab teabe- ja tarbetekste, esitleb ennast, väljendab ennast arusaadavalt kõnes ja kirjas, vajadusel kasutab sõnaraamatuid ja küsib õpetajalt abi, loob tekste ette antud mudelite põhjal. Digipädevus – õpilane õpib kasutama keskkondi Moodle ja Microsoft Office 365, mõistab ja järgib turvalise internetikasutuse reegleid, mõistab, et plagiaat pole kooskõlas hea akadeemilise tavaga.	Kasutatakse diagnostilist, kujundavat ja kokkuvõtvat hindamist, mida esitatakse nii hinnangute kui numbriliste hinnatena. Kasutatakse enesehindamist ja vastastikust hindamist. Loomingulisi töid hinnatakse mitteeristatavalt. Kirjalik ja suuline tagasiside. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilise hindega hinnatud töid. Hindamisel järgitakse Paide Gümnaasiumi hindamisjuhendiga kehtestatud nõudeid.

Saksa keel II	Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldus). Käsitletakse alateemasid „Emotsioonid“, „Loomad ja nende elu“, „Minu tugevused ja arendamist vajavad küljed“, „Minu päev“, „Ilusad paigad saksa keelt kõnelevates maades“, „Kombed ja tavad Eestis ja saksa keelt kõnelevates maades“. Vaadatakse ja analüüsitakse saksakeelset filmi, ja/ või raamatut, loetakse ja refereeritakse artikleid saksakeelsetest ajakirjadest, valmistatakse olümpiaadiks ja/ või saksakeelseteteks õpilaskonkurssideks, mida korraldavad Järva maakond, Goethe Instituut, Saksa Suursaatkond jm. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis ja koolivälistes ainealastes tegevustes osalemise kohta.	Õpilane kõrvutab ja analüüsib keelte ning kultuuride sarnasusi ja erinevusi, tuvastab seoseid. Õpilane kasutab digivahendeid (sh tehisintellekti) eetilisel (esitab küsimusi, hindab saadud vastuseid) ja järgib akadeemilisi tavasid (korrektnen viitamine, info kontrollimine, autorlus, jne) . Õpilane loeb ja kuulab autentseid tekste, koostab esitluse, kannab ette, annab tagasisidet kaasõpilasele. Õpilane loeb, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasel A2.2. - B1.1.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – tekstide ja filmide kuulamine, lugedes ja analüüsides võrdleb õpilane Eesti ja saksa keelt kõnelevate maade kombeid ja tavasid, mõistab sarnasusi ja erinevusi, tajub seotust teiste kultuuridega. Ettevõtlikkuspädevus – õpilane valib filmi/artikli/õpilaskonkursside enda huvi järgi, plaanib ja viib projekti ellu; näitab algatusvõimet ja vastutust tulemuste eest nii individuaalses kui grupitöös. Suhtluspädevus – esitluses ja arutlustes väljendab õpilane ennast selgelt ja asjakohaselt, kuulab teiste arvamusi, annab konstruktiivset tagasisidet, esitlusi ja tekstide koostades kasutab korrektset viitamist.	Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilise hinnega hinnatud töid. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.
Saksa keel III	Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldus). Käsitletakse alateemasid „Toiduainete nimetused, retseptid“, „Koolitoit“, „Sõõmisharjumused“ „Ilusad kohad Saksamaal, Austrias ja Šveitsis“, „Tee küsimine ja näitamine“, „Kohad linnas“, „Uuenev tehnoloogia igapäevaelus – kasu ja oht“. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis ja koolivälistes ainealastes tegevustes osalemise kohta.	Õpilane kasutab kultuuriteadmisi suhtlemisel nii tunnis kui väljaspool õppetööd. Õpilane kõrvutab ja analüüsib keelte ning kultuuride sarnasusi ja erinevusi, tuvastab seoseid. Õpilane loeb ja kuulab autentseid tekste, koostab esitluse, kannab ette, annab tagasisidet kaasõpilasele. Õpilane loeb, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasel B1.1.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – tekstide ja filmide kuulamine, lugedes ja analüüsides võrdleb Eesti ja saksa keelt kõnelevate maade kombeid ja tavasid, mõistab sarnasusi ja erinevusi, väärtustab saksa keelt kõnelevate maade kultuuri ja tavasid, tajub seotust teiste kultuuridega. Matemaatika-, loodusteaduse ja tehnoloogiaalane pädevus – tee juhatamisel kasutab sümboleid, ruumilist mõtlemist; mõistab tehnoloogia tähtsust ja sellega seotud piiranguid ja riske igapäevaelus.	Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilise hinnega hinnatud töid. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.
Saksa keel IV	Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldus). Käsitletakse alateemasid „Loodus ja keskkond“, „Terviselik eluviis“, „Elukutsed ja tööelu“. Suuremat tähelepanu pööratakse B1 taseme teadmiste ja oskuste saavutamisele ning enda enesehindamisele. Valmistatakse Saksa keelediplomi I taseme (B1) eksamiks, tutvutakse ka Goethe Instituudi eksaminäidustega. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis.	Õpilane teab, missugused oskused ja teadmised on saksa keeles ja kuidas käitub pingelises eksamiolukorras. Õpilane osaleb soovil korral Saksa keelediplomi B1 taseme eksamil.	Enesemääratluspädevus – õpilane suudab hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi, arvestada oma võimeid ja võimalusi B1 taseme eksamiks valmistumisel, analüüsida oma käitumist pingelistes olukordades ja teadvustada tõhusaid viise toimetulekuks eksamiolukorras. Õpipädevus – õpilane suudab õpetaja toetusel organiseerida B1 eksamiks valmistumise protsessi, ennast motiveerida, küsida abi, seostab õpitu varasemate teadmistega .	Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal, arvestatakse protsessi ja numbrilise hinnega hinnatud töid. Enesehindamise testid on sooritatud. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.
Saksa keel V	Jätkatakse riiklikus õppekavas kehtestatud teemavaldkondadega (vaata I kursuse lühikirjeldus). Keskendutakse igapäevasuhtluses vajalikele teemadele, mis valitakse koostöös õpilastega. Vaadatakse ja analüüsitakse saksakeelset filmi, ja/ või raamatut, loetakse ja refereeritakse artikleid saksakeelsetest ajakirjadest. Kehtivad I kursuse kavas kirjeldatud põhimõtted õpilase kaasatuse kohta õpiprotsessis.	Õpilane loeb, kuulab, kirjutab ja räägib õpitud temaatika piires keeleoskustasel B1, koostab igapäevadialooge ja tekste. Õpilane valdab tuttavate teemade ja igapäevaolukordadega seotud põhisonavara, kuigi vahel võib ette tulla kaudset väljendust; teeb märkimisväärseid vigu, kui on vaja väljendada keerukamat mõtet või kui kõneaine ja olukord on võõrad.	Suhtluspädevus – õpilane tuleb toime igapäevasuhtluse olukordadega nii suulises kui kirjalikus kõnes, saab aru põhinfost kuulud ja loetud tarbetekstides, järgib üldtunnustatud suhtlemisviise. Sotsiaalne ja kodanikupädevus – igapäevaste suhtlussituatsioonide läbiharjutamise kaudu tajub õpilane, et saab hakkama saksakeelses suhtluskeskkonnas, teha koostööd erinevates kuluturitaustaga kodanikuga, teab saksakeelse suhtluskeskkonna reegleid.	Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Saksa keele gümnaasiumiastme kokkuvõttev hinne kujuneb kursusehinnete põhjal. Üldised hindamise põhimõtted on I kursuse lühikirjelduses.

Inglise keel I	Kaidi Aabla, Triin Karell, Liivi Aare	Kursuse läbivad teemad on seotud töö, reisimise ning ostmlemisega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulnud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - saab aru ja oskab end väljendada suulises ja kirjalikus kõnes järgmistel teemadel: töö, reisimine ja ostmlemine; - oskab koostada CV-d; - teab meie lähinaabreid, teab Eesti ja meie lähinaabrite kultuurilisi eripärasid; - oskab avaldada arvamust, väljendada eelistusi, põhjendada ja soovitada; - omandab algteadmised karjääri planeerimisest.	- saab aru ja oskab erinevaid ameteid, viib läbi ja osaleb tööintervjuudes. Suhtluspädevus - kõneleb erinevatest elustiilidest. Kultuuri- ja väärtuspädevus - räägib, kirjutab, kuulab reisimisest ja ostmlemisest.	Kasutatakse eristavat, kujundavat ja diagnostilist hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel II		Kursuse läbivad teemad on seotud keskkonna ja sotsiaalsete probleemidega ning kehakeele ja tunnetega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulnud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu saab aru ja oskab end väljendada suulises ja kirjalikus kõnes järgmistel teemadel: keskkond ja keskkonnateadlikkus, loodushoidlik eluviis, ilm, vabaajategevused ja hobid, tunded ja kehakeel. - oskab pakkuda lahendusi keskkonna- ja sotsiaalsetele probleemidele; - suudab leida spetsiifilist informatsiooni, vastata asjakohastele küsimustele ja teha esitlust; - oskab kirjeldada oma tundeid peale kõnet; - oskab koostada teksti kokkuvõtet.	Teaduspädevus - kirjutab nõuetekohase lõigu keskkonnateemal, kuulab raadiointervjuud looduskatastroofist, räägib ilmast. Sotsiaalne ja kodanikupädevus - väljendab arvamust ühiskonnaprobleemide kohta, kirjeldab eluetappe. Enesemääratluspädevus - kõneleb tunnetest, hobidest, kehakeelest.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel III		Kursuse läbivad teemad on seotud kunsti, tervise ja haigustega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulnud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu oskab: - rääkida ühest konkreetsest filmist; - kaasa rääkida terviseprobleemide teemadel; - arutleda kiirtoidu teemal; - väljendada eelistust teatud kunstiliigi suhtes.	Kultuuri- ja väärtuspädevus - räägib enda valitud filmist, teatrietendusest, raadiosaatest või muust kunstist. Avaldab arvamust televisiooni kohta. Enesemääratluspädevus - kirjutab poolt ja vastu essee tervislike elustiilide viljelemisest, koostab dialoogi haiguste ja vigastuste puhul toimimisest.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel IV		Kursuse läbivad teemad on seotud tsivilisatsiooni, teaduse ja haridusega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulnud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - huvitavat paika, mida külastada; - oskab nimetada olulisemaid teadussaavutusi; - teab teabekeskondi; - oskab kõneleda iidsetest tsivilisatsioonidest; - oskab kirjeldada erinevaid haridussüsteeme ja koolielu; - oskab koostada esitlust Eesti kohta; - teab Eesti rahvuslikku identiteeti.	Kultuuri- ja väärtuspädevus - võrdleb haridussüsteeme. Suhtluspädevus - esitab monoloogi rahvusliku identiteedi teemal. Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - teeb esitluse ühe teadussaavutuse kohta.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel V		Kursuse läbivad teemad on seotud perekonnaeluga, tehnoloogia arengu ja robotikaga. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuulnud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: - suhteid perekonnas; - teab viisakusreegleid ja käitumisnorme; - oskab kirjeldada oma isikuomadusi; - oskab rääkida tehnoloogia arengust ja digividinast.	Kultuuri- ja väärtuspädevus - koostab ja esitab dialoogi tehnoloogia arengust ja digividinast. Suhtluspädevus - uurib sugupuud ja vahendab seda. Digipädevus - koostab ülesannete loomiseks erinevaid digiplatvorme.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.

Inglise keel VI		Kursuse läbivad teemad on seotud elukutsete ja tööeluga, terviseprobleemidega ja toitumisega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: etiketti - oskab rääkida elukute valikuvõimalustest ja karjääri planeerimisest;	- teab töövestluse	Enesemääratluspädevus - uurib erinevaid karjääri võimalusi ja kavandab oma karjääri. Suhtluspädevus - teeb ettekande tervislikust toitumisest ja/ või eluviisist.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel VII		Kursuse läbivad teemad on seotud globaalsete ja sotsiaalsete probleemidega, kuritegevuse ja karistustega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu oskab: ja sotsiaalsete probleemide üle; - arutleda kuritegevusega seotud teemadel põhjuseid. - teab vaimse tervise hoidmise vajalikkust	- arutleda globaalsete - kirjeldada sotsiaalse ebavõrdsuse	Sotsiaalne ja kodanikupädevus - kirjutab essee sotsiaalse ebavõrdsuse põhjustest. Suhtluspädevus - teeb dialoogi korraakitsja ja kurjategija vaatepunktidest.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel VIII		Kursuse läbivad teemad on seotud reklaami ja ostlemisega, looduse ja väliskeskkonnaga. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu: materiaalses maailmas; - teab reklaami mõju ja ohukohti; - oskab rääkida erinevatest pakutavatest teenustest; - oskab kirjeldada ekstreemsete ilmastikuolude mõju keskkonnale	- oskab orienteeruda	Kultuuri- ja väärtuspädevus - kirjutab aruande. Suhtluspädevus - grupitöö pakutavate teenuseliikide ja nende tarbimise kohta. matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - loeb, kuulab, vaatab videosid ekstreemsete ilmastikunähtuste teemadel.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Inglise keel IX		Kursuse läbivad teemad on seotud kunsti ja meelelahutusega. Tunni töökeel on inglise keel. Õpilasi harjutatakse leidma ja mõistma õpitud sõnu, väljendeid nii kirjalikust tekstist, kuuldud dialoogidest kui ka temaatilistest videotest, tuletama tähendust nii konteksti kui teiste võõrkeelte analoogia abil. Keelestruktuurid omandatakse kontekstis, kinnistamiseks kasutatakse nii suulisi kui kirjalikke ülesandeid.	Kursuse läbinu kultuuritraditsioone; - oskab arutleda raadio, televisiooni, filmi ja teatri teemadel; - oskab kirjeldada meelelahutusmaailma ja esinejaid. -	- teab erinevaid	Kultuuri- ja väärtuspädevus - koostab ja esitab raamatu- või filmiarvustuse. Suhtluspädevus - vahendab meelelahutusmaailma ja kultuuritraditsioone.	Kasutatakse eristavat ja kujundavat hindamist. Hinnatakse kõiki osaoskusi - lugemine, kirjutamine, kuulamine ja kõnelemine. Kursusehinne kujuneb kursuse jooksul saadud hinnete põhjal. Antakse kirjalikku ja suulist tagasisidet.
Ainevaldkond: loodusained						
Keemia I "Keemia alused"	Ege Orlovski	Kursuse põhiteemad: "Keemia kui teadus ja selle areng", "Aine ehitus", "Keemiliste reaktsioonide seaduspärasused" ja "Lahustumisprotsess ja keemilised reaktsioonid lahustes". Kursuse käigus tutvutakse keemia kui teadusega ning seotud karjääri võimalustega; õpitakse aine ehitust, perioodilisustabeli tõlgendamist ja keemilise sideme liike; saadakse ülevaade keemilise reaktsiooni soojusefekti, kiirusest ning keemilisest tasakaalust; õpitakse lahustumisprotsessi, elektrolüütide jaotust, protolüütilist teooriat, molaarset kontsentratsiooni ning ioonidevahelisi reaktsioone lahustes.	Kursuse lõpuks on õpilane tuttav keemia kui teaduse kujunemise ning olulisusega, mõistab aatomi ehitust ning seostab seda keemilise sideme tekkimise ning ainete omadustega. Tunneb keemiliste reaktsioonide seaduspärasusi ning oskab mõjutada reaktsiooni kiirust ning keemilist tasakaalu. Õpilane on tuttav lahustumisprotsesside, sh ioonidevaheliste reaktsioonidega lahustes ning eristab elektrolüüte mitteelektrolüütidest. Mõistab molaarse kontsentratsiooni sisu.		Loodusteaduslik pädevus - õpilased uurivad keemiliste protsesside toimumist looduskeskkonnas. Õpipädevus - õpilased teevad järeldusi õpitu põhjal, seostavad erinevaid nähtusi, eristavad olulist ebaolulist.	Eristav hindamine. Kursuse hinne kujuneb teemakohaste kontrolltööde ja praktiliste tööde hinnetest. Vähemalt 2 kontrolltööde ja 2 praktilist tööd.
Keemia II "Anorgaaniline keemia"		Kursuse põhiteemad: "Metallid" ja "Mittemetallid". Kursuse käigus saadakse ülevaade metallidele ning mittemetallidele iseloomulikest füüsikalistest ja keemilistest omadustest; õpitakse lahendama saagise-, kaoprotsendi ja lisandite arvestamise moolarvutusi reaktsioonivõrrandi järgi.	Kursuse lõpuks seostab õpilane metallide ja mittemetallide ehitust ja sellest tulenevaid keemilisi ning füüsikalisi omadusi. On tuttav metallide tootmisviiside ja rakendustega, teab elektrolüüsi, korrosiooni ja keemilise vooluallika põhimõtet ning seostab metallisulamite omadusi nende praktiliste rakendustega. Õpilane saab hakkama arvutusülesannetega reaktsioonivõrrandite põhjal.		Matemaatika pädevus - ülesannete lahendamisel kasutavad õpilased korrektset matemaatikat ja loodusteadusele omast sümbolikat ja keelt. Digipädevus - õpilased kasutavad mittemetallide ja nende ühenditega tutvumiseks ja neist ülevaadete koostamiseks erinevaid digikeskkondi.	Eristav hindamine. Kursuse hinne kujuneb teemakohaste kontrolltööde ja praktiliste tööde hinnetest. Vähemalt 2 kontrolltööd ja 2 praktilist tööd.

Keemia III "Orgaaniline keemia"		Kursuse põhiteemad: "Orgaaniliste ühendite struktuuri kujutamine; alkaanid", "Asendatud alkaanid, nende füüsikalised omadused", "Küllastumata ja aaromaatsed süsivesinikud, nende keemilised omadused", "Aldehüüdid, karboksüülhapped ning karboksüülhapete funktsionaal derivaadid" ja "Polükondensatsioon ja orgaanilised ained organismides". Kursuse käigus õpitakse süsinikuühendite kujutamist ning nimetamist; seostatakse asendatud alkaanide füüsikalisi omadusi nende struktuuriga; võrreldakse küllastumata ja aaromaatsete süsivesinike ning alkaanide keemilisi omadusi; õpitakse tundma aldehüüde, asendatud karboksüülhappeid ning karboksüülhapete funktsionaal derivaate; tutvutakse liitumispolümeerisatsiooni ja polükondensatsiooniga ning orgaaniliste ühenditega organismides.	Kursuse lõpuks oskab õpilane kujutada süsinikuühendite struktuuri ning neid vastavalt nomenklatuurile nimetada. Seostab süsinikuühendite struktuuri lahustumise ning keemistemperatuuriga, on tuttav õpitud aineklasside keemiliste omaduste ning nende erinevustega. Mõistab liitumispolümeerisatsiooni ja polükondensatsiooni erinevusi ning seost materjalidega. Teab organismis leiduvaid süsinikuühendeid ning tunneb nende ehitust ja keemilisi omadusi.	Loodusteaduslik pädevus - õpilane omandab positiivne hoiak keemia suhtes. Õpilastel kujuneb vastutustundlik suhtumine elukeskkonda ja jätkusuutlikku eluviisi. Õpipädevus - õpilane õpib tegema järeldusi õpitu põhjal analüüsides konkreetseid situatsioone, seostama erinevaid nähtusi ümbritsevas elus, eristama olulist ebaolulisest jälgides erinevaid infoallikaid.	Eristav hindamine. Kursuse hinne kujuneb teemakohaste kontrolltööde ja praktiliste tööde hinnetest. Vähemalt 2 kontrolltööd ja 2 praktilist tööd.
Bioloogia I „Rakud ja organismid“	Anastasia Tinyakova	Kursuse eesmärk on anda õpilastele terviklik arusaam bioloogiast kui teadusest, elu tunnustest ja eluslooduse organiseerituse tasemetest. Kursus tutvustab organismide keemilist koostist ja biomolekulide rolli, eukariotsete rakkude ehitust ja talitlust ning organismide arengut ja paljunemist. Õpilased omandavad oskuse kavandada ja läbi viia loodusteaduslikke uurimistöid, koguda ja analüüsida andmeid ning teha põhjendatud järeldusi. Kursuse eripära seisneb uurimuslikus ja praktilises õppeviisis: rõhutatakse katsete ja mikroskopeerimise oskusi, probleemide lahendamist, digivahendite kasutamist ning seose loomist igapäevaelu ja bioloogia teadusharudega. Õpilased arendavad kriitilist mõtlemist, suhtlus- ja eneseanalüüsioskust, loovust ning saavad ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest. Kursus lõimub tihedalt teiste loodusainevaldkondade, matemaatika, informaatika ja terviseõpetusega, toetades elukestva õppe ja teadliku karjäärivaliku kujunemist.	Kursuse läbimisel õpilane mõistab bioloogiat kui teadust, elu tunnuseid ja eluslooduse organiseerituse tasemeid. Ta seostab organismide keemilise koostise, rakkude ehituse ja talitluse ning organismide arengu bioloogiliste protsessidega. Õpilane oskab kavandada ja läbi viia katseid, kasutada mikroskoopi ja analüüsida teaduslikke tekste, tuues välja usaldusväärsuse ja seose igapäevaeluga. Kursus arendab kriitilist mõtlemist, loovust ja koostööoskust ning toetab huvi bioloogia ja sellega seotud elukutsete vastu	Kursus toetab järgmiste üldpädevuste saavutamist: 1) õpipädevus – kavandab ja viib läbi katseid, koostab protokolle, loob visuaalseid ja digitaalseid väljundeid (plakateid, skeemeid, videod), analüüsib teaduslikke tekste ning juhib oma õppimist eneseanalüüsi kaudu; 2) loodusteaduslik pädevus – mõistab ja selgitab elu tunnuseid, biomolekulide ja rakkude ehitust ning organismide arenguprotsesse, rakendab loodusteaduslikku meetodit praktilistes töodes ja igapäevaelu probleemide lahendamisel; 3) sotsiaalne ja kodanikupädevus – osaleb aruteludes, rollimängudes ja rühmatöodes, seostab bioloogialaseid teadmisi ühiskonna ja keskkonna probleemidega ning pakub neile lahendusi, kujundades vastutustundlikku hoiakut looduse ja ühiskonna suhtes.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd/teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele/Moodle ülesanded jne.
Bioloogia II „Molekulaarsed protsessid“		Kursuse eesmärk on anda õpilastele arusaam organismide aine- ja energiavahetuse aluspõhimõtetest, pärliliku info realiseerumisest ning mikroorganismide rollist. Õpitakse fotosünteesi, hingamise, käärimise, DNA ja RNA talitluse, geneetilise koodi ning viiruste ja bakterite olulisust looduses, meditsiinis ja biotehnoloogias. Kursuse eripära on uurimuslik ja praktiline lähenemine: tehakse katseid, kasutatakse mikroskoopi ja digimudeleid, lahendatakse probleemülesandeid ning arutletakse geenitehnoloogia eetiliste, majanduslike ja ühiskondlike aspektide üle. Kursus lõimub tihedalt keemia, füüsika ja terviseõpetusega ning toetab kriitilise mõtlemise ja vastutustundlike hoiakute kujunemist.	Kursuse läbimisel omandab õpilane teadmised organismide aine- ja energiavahetusest, fotosünteesist, hingamisest, käärimisest ning DNA, RNA ja valkude rollist pärliliku info avaldumises, samuti viiruste ja bakterite tähtsusest looduses ja meditsiinis. Õpilane oskab kavandada ja läbi viia praktilisi töid, kasutada mikroskoopi ja digivahendeid, analüüsida teaduslikke tekste ning esitada tulemusi eri vormides. Ta väärtustab teaduslikku mõtlemist ja kriitilist info hindamist, seostab bioloogilisi protsesse igapäevaelu ja ühiskonna probleemidega ning kujundab vastutustundlikke hoiakuid tervise ja keskkonna suhtes.	Kursus toetab järgmiste üldpädevuste kujunemist: 1) õpipädevus – õpilane kavandab ja viib läbi katseid, koostab protokolle, loob visuaalseid väljundeid (nt skeemeid, mõistekaardid, videod) ning analüüsib tulemusi, õppides oma tegevust kriitiliselt hindama; 2) loodusteaduslik pädevus – õpilane mõistab ja selgitab aine- ja energiavahetuse protsesse, geneetilise info realiseerumist ning mikroorganismide rolli; rakendab loodusteaduslikku meetodit praktilistes töodes ja ühiskondlike probleemide lahendamisel; 3) sotsiaalne ja kodanikupädevus – õpilane osaleb aruteludes ja rühmatöodes geenitehnoloogia, vaktsineerimise ja antibiootikumiresistentsuse üle; seostab bioloogialaseid teadmisi ühiskonna ja keskkonna küsimustega ning kujundab vastutustundlikke hoiakuid.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd/teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele/Moodle ülesanded jne.

Bioloogia III		Kursuse eesmärk on anda õpilastele teadmised pärilikkuse, muutlikkuse ja evolutsiooni seaduspärasustest ning nende seostest inimese tervise, keskkonna ja ühiskonnaga. Kursuses käsitletakse geneetilisi mehhanisme (mutatsiooni, rekombinatsioon, Mendeli seadused), vererühmade ja sugulisele pärandumise seaduspärasid, geeniuuringute rakendusi ning evolutsiooniteooria tõendeid ja mehhanisme. Kursuse eripära seisneb praktilises ja uurimuslikus lähenemises: lahendatakse geneetikaülesandeid, tehakse katseid ja simulatsioone, kasutatakse rollimänge geneetiliste haiguste eetiliste probleemide arutamiseks ning analüüsitakse evolutsioonitõendeid. Kursus on tihedalt lõimitud matemaatika (tõenäosused), keemia, ajaloo ja ühiskonnaõpetusega ning toetab kriitilise mõtlemise, eetilise arutlusoskuse ja teaduspõhiste hoiakute kujunemist.	Kursuse läbimisel omandab õpilane teadmised pärilikkuse ja muutlikkuse mehhanismidest, Mendeli seadustest, vererühmade ja sugulisele pärandumise põhimõtetest ning evolutsiooniprotsesside seaduspärasustest ja tõenditest. Õpilane oskab lahendada geneetikaülesandeid, koostada skeeme ja mõistekaarte, kasutada simulatsioone ja arvutimudeleid, kavandada ja läbi viia praktilisi töid ning esitada tulemusi erinevates vormides. Kursus kujundab teaduslikku ja kriitilist mõtlemist, vastutustundlikku suhtumist tervisesse ja keskkonda ning aitab eristada teaduslikke käsitlusi pseudoteaduslikest.	Kursus toetab järgmiste üldpädevuste saavutamist: 1) õpipädevus – õpilane õpib lahendama geneetikaülesandeid, koostama skeeme ja mõistekaarte, kasutama arvutimudeleid ning tegema praktilisi töid, analüüsides tulemusi ja arendades eneseanalüüsi oskust; 2) loodusteaduslik pädevus – õpilane omandab teadmised geneetilisest ja evolutsioonilisest mehhanismidest, seostab neid igapäevaelu ja ühiskonnaga, rakendab teaduslikku meetodit ja kriitilist mõtlemist probleemide lahendamisel; 3) sotsiaalne ja kodanikupädevus – õpilane osaleb aruteludes ja rollimängudes geneetiliste haiguste ning geenitehnoloogia eetiliste ja sotsiaalsete aspektide üle, seostab bioloogiateadmisi ühiskondlike küsimustega ning kujundab vastutustundlikke hoiakuid.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd/teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele/Moodle ülesanded jne.
Bioloogia IV Inimene ja keskkond		Kursuse eesmärk on anda õpilastele terviklik arusaam inimese organismi talitluse regulatsioonist, ökosüsteemide toimimisest ja keskkonnakaitse põhimõtetest. Kursuses käsitletakse närvi- ja sisenärvide tööd, immuunsüsteemi ja homöostaasi, inimese ja keskkonna seoseid, ökosüsteemide struktuuri ja iseregulatsiooni ning keskkonnaprobleeme ja nende lahendusi. Kursuse eripära seisneb uurimuslikus ja praktilises lähenemises: tehakse katseid (nt reaktsioonaja mõõtmine, vererakkude vaatlus, keskkonnategurite mõju uurimine), lahendatakse keskkonna dilemma-probleeme, arutletakse tervise, ohutuse ja jätkusuutliku arengu teemadel ning seostatakse bioloogilisi teadmisi igapäevaelu ja ühiskonna küsimustega.	Kursuse läbimisel omandab õpilane teadmised inimese närvi- ja hormonaalsüsteemi, immuunsüsteemi ja homöostaasi toimimisest, ökosüsteemide struktuurist ja energiavoogudest ning keskkonnakaitse põhimõtetest. Ta oskab kavandada ja läbi viia praktilisi töid, kasutada mikroskoopi, analüüsida graafikuid ja keskkonnaandmeid, koostada skeeme ja mõistekaarte ning esitada tulemusi nii kirjalikult kui ka suuliselt. Kursus kujundab oskuse hinnata teadusallikate usaldusväärsust ja siduda bioloogiaalased teadmised igapäevaelu ning ühiskonna probleemidega. Õpilane väärtustab tervisele eluviisi ja teaduspõhist mõtlemist, suhtub vastutustundlikult loodusesse ja keskkonda ning mõistab inimese rolli ja vastutust keskkonnamuutuste kujundamisel.	Kursus toetab järgmiste üldpädevuste saavutamist: 1) õpipädevus – õpilane planeerib ja viib läbi uurimuslikke katseid, koostab skeeme ja mõistekaarte, analüüsib tulemusi ning arendab eneseanalüüsi ja kriitilist mõtlemist; 2) loodusteaduslik pädevus – õpilane mõistab inimese organismi talitlust, ökosüsteemide toimimist ja keskkonnakaitse põhimõtteid; rakendab loodusteaduslikku meetodit praktiliste tööde ja keskkonnaprobleemide lahendamisel; 3) sotsiaalne ja kodanikupädevus – õpilane osaleb väitlustes ja aruteludes tervise, vaktsineerimise, keskkonnakaitse ja jätkusuutliku arengu teemadel, seostab bioloogiaalaseid teadmisi ühiskondlike otsustega ning kujundab vastutustundlikke hoiakuid.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltööde ja individuaalsete ülesannete kogumina. Individuaalsed ülesanded on vastavad praktilised tööd/teemakohaste artiklite analüüs ja tutvustamine kaasõpilastele/Moodle ülesanded jne.
Geograafia I - Maa kui süsteem	Keio Kustavus, Anastasia Tinyakova	Kursus koosneb neljast teemast: 1) Litosfäär, 2) Atmosfäär, 3) Hüdrofäär, 4) Maa süsteemide vahelised seosed. Geograafial on oluline panus õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse ning kõigi üldpädevuste arendamises. Geograafiat õppides saavad õpilased süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest. Õpilastel kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikustest seostest nii isiklikul, kohalikul kui ka globaalsel tasandil.	Õpilane: 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus; 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid; 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõendus põhiseid järeldusi; 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid; 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske; 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.	Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist.	Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltöö, jooksvate hinnete ja paaris töö (riigi kirjeldamine läbi sfääride) hinnete põhjal.

Geograafia III- Loodusvarade majandamine ja keskkonnaprobleemid		Kursus koosneb kolmest temast: 1) Põllumajandus ja toidutootmine ning keskkonnaprobleemid, 2) Metsamajandus ja - tööstus ning keskkonnaprobleemid, 3) Energiamajandus ja keskkonnaprobleemid. Geograafial on oluline panus õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse ning kõigi tildpädevuste arendamises. Geograafiat õppides saavad õpilased süsteemse ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest levikust ja vastastikustest seostest. Õpilastel kujuneb arusaam Maast kui tervikust ning keskkonna ja inimtegevuse vastastikustest seostest nii isiklikul, kohalikul kui ka globaalsel tasandil.	Õpilane: 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus; 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid; 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõenduspõhiseid järeldusi; 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid; 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske; 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjäärivõimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.	Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist.	Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltöö, jooksvate tunnihinnete ning paaristööna ühe riigi energiamajanduse analüüsi hinnete põhjal.
Füüsika I - Füüsika meetod. Kinemaatika	Elisabeth Brauer	Selgitatakse, mis on füüsika ja kuidas see erineb teistest loodusteadustest. Peamine fookus on loodusteadusliku meetodi süvendatud õppel. Kursusel käsitletavat teemad: 1)Loodusteaduslik meetod 2)Rahvusvahelise süsteemi (SI) põhisuurused ja mõõtühikud 3)Skalaarsed ja vektoriaalsed suurused 4)Ühtlane sirgjooneline liikumine 5)Ühtlaselt muutuv sirgjooneline liikumine	Õpilane oskab selgitada loodusteadusliku meetodi olemust. Põhjendab mõõteseadete vajalikkust. Oskab analüüsida mõõtmistulemusi.	Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus – õpilane lahendab erinevaid elulisi ülesandeid (nt liikumine autoga/rattaga).	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinde väljenduvad.
Füüsika II - Dünaamika		Mehaanika mudelite seostamine loodusnähtuste kirjeldamises ja seletamises. Kursusel käsitlevad teemad: 1)Ringliikumine 2) Kinemaatika 3)Dünaamika 4)Võnkumine ja laine 5)Jäävusseadused mehaanikas	Õpilane oskab rakendada erinevaid seadusi iga päeva elus. Oskab graafikuid lugeda.	Ettevõtlikkuspädevus – õpilane oskab ideid ellu viia teades kuidas füüsikalised nähtused toimivad (nt silla ehitamisel tuleb arvestada resonants jõuga).	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinde väljenduvad.
Füüsika III - Elektromagnetism		Elektri ja optika nähtuste seostamine igapäeva eluga ja praktiline kasutamine. Kursusel käsitlevad teemad: 1)Elektri- ja magnetväli 2)Elektromagnetväli 3)Elektromagnetlained 4)Valguse ja aine vastastikmõju	Õpilane saab aru väljade olemusest. Oskab seostada optika nähtusi igapäeva elus.	Digipädevus – õpilane seostab ja rakendab simulatsioone päriseluga.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinde väljenduvad.
Füüsika IV - Energia		Energeetika käsitlemine erinevates valdkondades. Kursusel käsitlevad teemad: 1)Alalisvool 2)Elektrivool keskkondades 3)Vahelduvvool 4)Molekulide soojusliikumine 5)Termodünaamika	Õpilane oskab lugeda graafikuid. Mõistab elektrivoolu ja juhtide toimumist. Analüüsib taastuvenergia seaduseid probleeme ja lahendusi. Seostab termodünaamikat igapäeva eluga.	Kultuuri- ja väärtuspädevus – õpilane hindab looduslikku mitmekesisuse aspekti (taastuvenergia).	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinde väljenduvad.
Füüsika V - Mikro- ja megamaailm, tuumafüüsika		Mikro- ja megamaailma tutvumine ja sealse seaduste ning protsesside käsitlemine. Kursusel käsitlevad teemad: 1)Aine ehituse alused 2)Mikromaaailma füüsika 3)Megamaailma füüsika	Mudelite tõlgendamine (nt ideaalgaas ja reaalgas). Oskab graafikuid lugeda. Ilmastikunähtuste seletamine. Mõistab kiirguste toimimist. Selgitab universumis toimuvate seaduste ja liikumiste põhimõtet.	Sotsiaalne ja kodanikupädevus – õpilane oskab arvestada erinevate keskkondadega ning mõista globaalprobleeme.	Eristav hindamine. Kursuse koondhinne kujuneb kolmest suurest tööst. Kursuse jooksul on võimalik koguda lisapunkte, mis lõpphinde väljenduvad.
Ainevaldkond: sotsiaalsed					

Perekonnaõpetus	Heidi Antons	Perekonnaõpetuse kursuses keskendutakse suhete ja perekonnaaelu psühholoogiale, sotsioloogiale, eetikale, perekonnaõigusele, majandamisele ja perekonna rollile ühiskonnas, et toetada vajalike teadmiste, oskuste ja hoiakute omandamist tulevase perekonnaelu alusena. Kursus aitab ka tunnetada, mõtestada ja analüüsida olemasolevate kogemuste alusel päritoluperekonna mõju, oma rolli päritoluperekonnas ning arendada vastutustunnet loodavaks perekonnaeluks nii üksikisikuna kui ka ühiskonnas. Õpitav jaguneb peamisteks teemadeks: ☐ perekond ühiskonnas ☐ suhted ja vastutus perekonnas ☐ tervis ja turvalisus Kursuse alguses räägitakse läbi, milliseid teemasid põhjalikumalt käsitletakse.	1) selgitab kooselu ja perekonna eri vormide osa üksikisiku ning ühiskonna elus; 2) väärtustab perekonda ning teab, oskab näha ja analüüsida lähedaste inimsuhete rolli inimese elus ning oma vastutust suhetes; 3) analüüsib perekonna funktsioone indiviidi ja ühiskonna seisukohast ning omab valmidust korraldada argielu kodus, arvestades pereliikmete turvalisust, vajadusi ja tervist; 4) tunneb suhete, abielu ja perekonna psühholoogilist, õiguslikku ning majanduslikku külge, teadvustades ühiskonna mõju perekonna kasvatusetgevusele; 5) selgitab lapse arengu põhiküsimusi ja lapsevanema rolli lapse kasvatamises; 6) selgitab püsisuhte olemust ning selle seost seksuaalsuse ja armastusega, väärtustades usaldust ning positiivsed tundeid; 7) tunnetab iseennast, oma rolli ja vastutust nii päritoluperekonna kui ka loodava perekonna liikmena; 8) omab valmidust seostada enda tehtavaid valikuid isikliku pereelu õnnestumise võimalusega tulevikus; 9) mõistab vajadust tegutseda turvaliste inimsuhete loomise, säilimise ja arendamise nimel ning on valmis olema pere ja peret ümbritseva sotsiaalse võrgustiku liige.	Kõige suurem fookus on järgmistel üldpädevuste arendamisel: kultuuri- ja väärtuspädevus - õpilane analüüsib erinevaid olukordi, suhteid, perekondi ja uuringutulmusi; koostab enda perekonna genogrammi+ tutvustab seda õpetajale; gruppitööde ja rollimängude kaudu saab teadlikumaks erinevatest väärtushinnangutest, suhteskustest ja -teooriatest; koostab Raudvara. Enesemääratluspädevus – õpilane saab teadlikumaks muistritest enda perekonnas, kaardistab päritoluperekonnamõju endale; analüüsib iseennast praeguses arenguetaapis, enda suhteoskusi ja käitumist erinevates suhetes; täidab ära armastuse keelte jt küsimustikud.	Hindelist tööde puhul rakendatakse arvestuslikku skaalat (AR/MA), arvestatuks loeb õpetaja töö, mis on juhendi järgi tehtud. Kursuse hinne moodustub vähemalt kahe arvestusliku töö hindest (mis on kohustuslikud esitada) ning puudumiste tõttu tehtud iseseisvate tööd tulemustest. Kursuse hinne teisendatakse protsentideks ning on hinnete keskmine, arvestades, et AR = 100 ning MA = 0. Õpetaja võib hindamisel arvestada tunnis osalemist. Kui õpilane puudub, on õpetajal õigus anda talle täiendav töö tunnis käsitletud teemal, mille õpilane esitab esimesel võimalusel. Peamine tähelepanu on suunatud kujundavale hindamisele eesmärgiga soodustada pidevat produktiivset õpirotsessi. Kursusel rakendatakse kooli õppekava hindamiskorralduses toodud hindeliste tööde liike, lisaks võib õpetaja anda ja hinnata teistsuguseid töid ja ülesandeid.
Üldajalugu I	Ülle Jääger	Kursuses käsitletakse kahte suurt teemat: 1) Esi-aeg ja tsivilisatsioonide teke 2) Antiikaeg. Kursuse tulemusena tunneb õpilane inimese põlvnemise ja tsivilisatsioonide tekkeloo olulisemaid etappe, tunneb ära ajastust pärit iseloomulike kultuuri- ja väärtusvõtete ning selgitab antiikkultuuri mõju tänapäevale.	Esi-aeg ja tsivilisatsioonide teke Kursuse lõpus õpilane: kirjeldab inimese arengu tähtsamaid etappe esiajal ning kirjeldab neid läbi põhjus-tagajärg seose selgitab tsivilisatsioonide tekkemise vajalikke tingimusi esiaja lõpus Antiikaeg Kursuse lõpus õpilane: mõistab riigi, kultuuri ja ühiskonna olemuslikku seost antiikaja näidete põhjal; selgitab antiiktsivilisatsioonide tähtsust maailma ajaloos antiikaja näidete põhjal ning mõistab antiigipärandi olulisust tänapäeval; iseloomustab religiooni ja mütoloogia osa antiikaja inimese maailmapildis ning kristluse tekkelugu ja kujunemist riigis; töötab ajastut iseloomustavate allikatega ning hindab neid kriitiliselt; rekonstrueerib antiikajal elanud inimese elu, arvestades ajastu eripära ning inimese sotsiaalsed ja kultuuri- ja väärtusvõtteid; näitab kaardil Kreeka linna- ja hellenistliku kultuuri levikuala ning Rooma riigi laienemist.	kultuuri- ja väärtuspädevus – kursuses mõtestab tsivilisatsioonide tekkeloo olulisemaid arenguetape ja üldkehtivate moraalinormide ja eetika kujunemist. Kursuse käigus uurib õpilane antiikkultuuri tähtsamaid väärtusi ja mõistab nende mõju tänapäevale. sotsiaalne ja kodanikupädevus – kursuses teemad keskenduvad esimeste ühiskondlike kokkulepete ja ühiskonnavormide arengu uurimisele läbi mille õpilane mõtestab ühiskonda kui mõtestatud kokkulepete tulemit ja uurib demokraatia kui ühiskonnavormi tekkelugu. Läbi empaatiat õpilane saab õpilane panna end antiikajale inimese rolli arendades oskust mõista tooleaegse inimese väärtussüsteemide kujunemist ja erinevaid mõtteviise.	Kursuse koondhinde moodustavad kaks kokkuvõtet arvestust, mille aeg ja sisu on kursuse alguses kokku lepitud. Lisaks sooritatakse kursuse jooksul vahehindamist arvestustele pääsemiseks eeldusel ülesandeid, mida hinnatakse AR/MA skaalal.
Üldajalugu II		Kursuses käsitletakse kahte suurt teemat: 1) Keskaja 2) Uusaeg.	Kursuse lõpus õpilane: kirjeldab kiriku osa keskaja ühiskonnas ja kultuuris ning inimeste mõttemaailma kujundajana; analüüsib näidete toel hariduse andmise arengut, võimalusi ja vajalikkust kesk- ja uusaajal ning mõistab, kuidas mõjutasid haridus ja valgustusliikumine ühiskonna arengut ja inimese elu; analüüsib, millistest teguritest võisid olla mõjutatud inimeste ideoloogilised valikud Uusaajal; selgitab tööstusrevolutsiooni näitel tehnoloogia arengu ja ühiskonna vastastikust mõju; analüüsib erinevatest perspektiividest kolonialismi majanduslikke, poliitilisi ja eetilisi aspekte, tuues välja koloniaalimpeeriumide tekked ja mõju nii emamaa kui kolooniate perspektiivist; selgitab millest sõltus ühiskonna liikmete sotsiaalmajanduslik staatus keks- ja uusaajal	Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus - õpilane mõistab tänapäevase teadusliku maailmapildi kujunemist ja selle mõju ühiskonna kujunemisele. Kultuuri- ja väärtuspädevus - kursuses käsitleb keskajale ühiskonna kujunemist ja religiooni rolli selles.	

Eesti ajalugu (kuni 19. sajandi lõpuni)	Eimar Veldre	Kursuses käsitletakse Eesti ja kohaliku geograafilise piirkonna olulisemaid ajaloootappe. Kursuse tulemusena oskab õpilane nimetada kohaliku ajaloo pöördasündmuseid ning selgitab laias maailmas toimunud arengute mõju ja siiajäädumist	Kursuse lõpus õpilane: tunneb Eesti ajaloo ajastute iseloomulikke tunnuseid ja vaimulaadi, Eesti ajaloo seoseid Euroopa ja maailma ajalooga, mõistab ajaloolise arengu järjepidevust ning ajaloosündmuste ja -protsesside erineva tõlgendamise põhjusi; iseloomustab Eesti ühiskonda ning selle muutumist ajas; kirjeldab talurahva õigusliku ja majandusliku olukorra muutumise põhjuseid ja tagajärgi; kirjeldab Eesti kultuuri põhijooni ning mõistab ristiusu ning mõju Eesti kultuurile, vaimuelule ja väärtushinnangute muutumisele; saab aru kultuurilisest järjepidevusest; iseloomustab rahvusliku liikumise eeldusi ja seoseid Euroopaga, selgitab ühiskondlik-poliitilise mõtte arengut ning loob seoseid omariikluse kujunemisega; mõistab ajaloolise arengu järjepidevust Eestis, sealhulgas kodukoha ajaloo näitel ja Euroopa ajaloo kontekstis; analüüsib näidete kaudu, kuidas Euroopa ja maailma kultuuri, majanduse ja poliitika areng on mõjutanud Eesti ühiskonda erinevatel ajalooperioodidel; teab, kuidas Eesti haldusjaotus on ajas muutunud ning selgitab muutuste põhjusi; analüüsib Eesti ühiskonnaelu erinevate suurriikide koosseisus, lähtudes erinevast perspektiivist;	Enesemääratluspädevus - kursust mõtestab Eesti ühiskonna tekkeloo olulisemaid arenguetappe ja kujunemislugu mõtestades kohaliku ühiskonna arengut ja enda rolli selles. Kultuuri- ja väärtuspädevus – kursuse käigus uurib õpilane Eesti piirkonna ajaloo pöördelisi sündmuseid ning nende mõju tänapäevale.	Kursuse hinne kujuneb: 1) rühmana ajaloosündmuste esitlusest; 2) rühmana tunniesitlusest; 3) kirjalikust arutelust; 4) kirjaliku arutelu arvustamisest; 5) eneseanalüüsist ja lõpuvestlusest. Hindamise osana on tundidest osavõtt sh puudumisel korvava töö tegemine.
Lähiajalugu I		Kursuses "Eesti ja maailm 20. sajandi esimesel poolel" käsitletakse nelja temaatilist plokki: 1) maailm esimese maailmasõja eel; 2) esimene maailmasõda, Eesti Vabadussõda; 3) maailmasõdade vaheline aeg: demokraatiad ja diktatuurid; 4) II maailmasõda.	Kursuse I osa läbinud õpilane: 1) iseloomustab suurriikide arengujooni ja rolli muutumist rahvusvahelistes suhetes; 2) teab suurriikide sõjalis-poliitilisi blokke ning analüüsib Antanti ja Kolmikliidu taotlusi; 3) tunneb maailma poliitilist kaarti enne Esimest maailmasõda: näitab kaardil suurriikide sõjalistesse blokkidesse kuuluvaid riike, koloniaalimpeeriume; 4) iseloomustab maailma majanduse arengujooni; analüüsib teaduse ja tehnika mõju; 5) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid imperialism, monopol, Antant, Kolmikliit. Kursuse II osa läbinud õpilane: 1) analüüsib Esimese maailmasõja põhjusi ning sõdivate poolte taotlusi; 2) analüüsib Esimese maailmasõja tagajärgi ja mõju maailma arengule; 3) analüüsib Eesti	Sotsiaalne ja kodanikupädevus - õpilane teadvustab empaatia ja koostöö olulisust rahvusvaheliste konfliktide ära hoidmisel. Enesemääratluspädevus - läbi empaatiatülesannete hindab õpilane kriitiliselt vahendeid mida kasutatakse sõja ja vägivalda õhutamiseks ning mõistab nende võimalike tagajärgi.	Kursuse hinne kujuneb: 1) rühmana ajaloosündmuste esitlusest; 2) rühmana tunniesitlusest; 3) kirjalikust arutelust; 4) kirjaliku arutelu arvustamisest; 5) eneseanalüüsist ja lõpuvestlusest. Hindamise osana on tundidest osavõtt sh puudumisel korvava töö tegemine.
Lähiajalugu II		Kursuses "Eesti ja maailm 20. sajandi teisel poolel" käsitletakse nelja temaatilist plokki: 1) külm sõda; 2) demokraatlik maailm pärast Teist maailmasõda; 3) NSVL ja kommunistlik süsteem; 4) muu maailm 20.sajandil.	Kursuse I osa läbinud õpilane: 1) analüüsib külma sõja põhjusi ja kujunemist ning teab avaldumisvorme; 2) analüüsib külma sõja kriiside tekkimise põhjusi ning osalitse taotlusi ja tulemusi; 3) analüüsib rahvusvahelist olukorda külma sõja ajal; 4) iseloomustab kahe Saksa riigi arengut külma sõja ajal; 5) teab, kes olid Harry Truman, John F. Kennedy, Nikita Hruštšov, Fidel Castro, Konrad Adenauer ja Willy Brandt, ning iseloomustab nende tegevust; 6) seletab ja kasutab kontekstis mõisteid külm sõda, kriisikolle, NATO, VLO, võidurelvastumine, raudne eesriie; II osa läbinud õpilane 1) analüüsib demokraatlike riikide	õpipädevus - õpilased viivad rühmas läbi tunniosa planeerimise, juhendamise ja analüüsimise mõtestades läbi selle nii grupis kui individuaalselt õppimist ja oma õpikogemust.	Kursuse hinne kujuneb: 1) rühmana ajaloosündmuste esitlusest; 2) rühmana tunniesitlusest; 3) kirjalikust arutelust; 4) kirjaliku arutelu arvustamisest; 5) eneseanalüüsist ja lõpuvestlusest. Hindamise osana on tundidest osavõtt sh puudumisel korvava töö tegemine.
Lähiajalugu III		Kursuses "20. sajandi arengu põhijooned: Eesti ja maailm" käsitletakse nelja temaatilist plokki: 1) eluolu ja kultuur; 2) sõja ja rahu küsimus; 3) inimsusevastased kuriteod; 4) maailm sajandivahetusel.	Kursuse I osa läbinud õpilane: arutleb inimeste igapäevaelu valikute üle demokraatlikes ja totalitaarsetes ühiskondades; toob näiteid solidaarsusliikumistest ning kirjeldab nende mõju ühiskonnale; teab teaduse ja tehnika arengu saavutusi ning iseloomustab nende rakendumist igapäevaelus; toob näiteid kultuurielust ning seostab neid ühiskonnas toimunud muutustega. II osa läbinud õpilane: analüüsib, mis asjaoludel kujunesid ja muutusid inimeste hoiakud ning väärtushinnangud sõja ja rahu küsimuses 20. sajandi jooksul; analüüsib allikate põhjal rahvusvaheliste organisatsioonide rolli riikidevahelistes suhetes; selgitab Lähis-Ida kriisikolde kujunemise põhjusi, selgitab kriisi olemust ja püüdeid seda lahendada; seletab ja kasutab kontekstis mõisteid desarmeerimine, võidurelvastumine, patsifism. III osa läbinud õpilane:	digipädevus - õpilane uurib kriitiliselt tänapäevaseid digitaalselt propagandavahendeid ja võimalusi. Kultuuri ja väärtuspädevus - õpilane analüüsib kriitiliselt ajastukohaseid allikaid, mida rakendati ühiskonnas viha õhutamiseks ja inimsusevastaste kuritegude toimepanemise viimiseks. Õpilane mõistab inimsusevastaste kuritegude mõju indiviidile ja tema lähedaste ning ühiskonnale laiemalt.	Kursuse hinne kujuneb: 1) rühmana ajaloosündmuste esitlusest; 2) rühmana tunniesitlusest; 3) kirjalikust arutelust; 4) kirjaliku arutelu arvustamisest; 5) eneseanalüüsist ja lõpuvestlusest. Hindamise osana on tundidest osavõtt sh puudumisel korvava töö tegemine.
Ühiskonnaõpetus I	Eimar Veldre	Kursuses "Ühiskond, riik ja demokraatia" käsitletakse ühiskonna põhimudeleid ja nähtusi, demokraatliku ühiskonna ja riigi olemust ja toimimist tänapäeva maailma, Euroopa ja Eesti näitel.	Ühiskond ja selle areng Õpilane: 1) selgitab näidete kaudu ühiskonnaelu toimimist ja elualade omavahelisi seoseid; 2) hindab adekvaatselt oma eneseteostusvõimalusi ühiskonnas, töö- ja eraelus ning on valmis neid ellu viima; 3) teab oma võimalusi tööturul ja arvestab nendega valikute tegemisel; mõistab elukestva õppe olemust ja vajadust; 4) mõistab oma võimalusi mõjutada ühiskondlikke protsesse aktiivse kodanikuna nii koolis kui ka väljaspool, mõistab erinevate ühiskonnasektorite koostöö tähtsust; 5) analüüsib näidete põhjal kodanikuaktiivsuse mõju kogukonnale või ühiskonnale; 6) mõistab Eesti ühiskonna mitmekesisust, arvestab erinevaid arusaamu; 7) mõistab indiviidi võimalusi maailmakodanikuna ja selle tähendust.	Suhtluspädevus - kursust lõpetab seminariga, kus õpilane demonstreerib kursuse jooksul omandatud oskuseid ja eelteadmiseid ühiskondlike kokkuleppeid puudutavatel teemadel kaasa rääkimiseks. Sotsiaalne ja kodanikupädevus - kursuse läbinud õpilane mõtestab kriitiliselt Eesti ühiskonna toimimise aluseks olevaid kokkuleppeid ja süsteeme.	Kursuse hinne kujuneb: 1) rühmana päevauudiste esitlusest; 2) rühmana tunniesitlusest; 3) kirjalikust arutelust; 4) kirjaliku arutelu arvustamisest; 5) eneseanalüüsist ja lõpuvestlusest. Hindamise osana on tundidest osavõtt sh puudumisel korvava töö tegemine.

Ühiskonnaõpetus II		Kursuses "Nüüdisühiskonna väljakutsed" käsitletakse kolme laiemat teemaplokki: 1) Üleilmastumine ja rahvusvahelised suhted 2) Majanduse toimimine ja jätkusuutlik areng 3) Kaasegse meedia roll ühiskonnas, kommunikatsioon ja infopädevus	Majanduse toimimine ja jätkusuutlik areng Õpilane: 1) mõistab majandusliku mõtlemise põhialuseid ning ettevõtja ja tarbija huve ja õigusi ühiskonnas; 2) tunneb riigi eelarve- ja maksupoliitika põhimõtteid, nende mõju üksikisikule ja ühiskonnale; 3) väärtustab maksude maksmist kui kodaniku ja ettevõtja panust ühiskonna heaolusse; 4) väärtustab säästva majanduse põhimõtteid; 5) väärtustab sotsiaalse ettevõtluse ja õiglase kaubanduse põhimõtteid, mõistab üksikisiku tarbimisvalikute mõju nii kohalikul kui ka globaalsel tasandil; 6) planeerib oma majanduskäitumist ja teeb otsuseid vastutustundlikult; 7) mõistab töösuhteid, väärtustab vastutustundlikku käitumist töötaja ja tööandjana; 8) teab, et intellektuaalse omand on seadusega kaitstud. Üleilmastumine ja rahvusvahelised suhted Õpilane: 1) teab tähtsamaid rahvusvahelisi organisatsioone ja nende tegevusvaldkondi; 2) toob näiteid vastastikuse abistamise põhimõtetest, sh rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu; 3) teab riikide majandusliku, poliitilise ja kultuurilise koostöö võimalusi, toob näiteid ja mõistab koostöö olulisust; 4) teab ja mõtestab aktuaalseid rahvusvahelisi sündmusi, sealhulgas kriisiolukordi; 5) analüüsib inimõiguste alaseid väljakutseid maailmas, sealhulgas väikerahvaste õigusi suurriikide koosseisus. Kommunikatsioon, infopädevus Õpilane: 1) mõistab teabe edastamise erinevaid võimalusi ja mõju; 2) oskab infot leida, kriitiliselt hinnata, süstematiseerida ja kasutada ning luua uut teavet, arvestades autoriõiguste ja intellektuaalse omandi kaitset;	Ettevõtlusküspädevus - kursuse käigus uurib õpilane ühiskonna ees olevate globaalprobleemide mõju, ulatust ja juurpõhjuseid proovides leida neile kohaliku tasandi lahendusi. Õpilane tunneb Eesti majanduse toimimist ning finantskeelt. Sotsiaalne ja kodanikupädevus - õpilane teadvustab rahvusvaheliste organisatsioonide rolli Eesti huvide eest seismisel maailmas ja rahvusvahelise koostöö vajalikkust väikeriikide heaolu tagamisel.	Kursuse hinne kujuneb: 1) rühmana päevauudiste esitlusest; 2) rühmana tunniesitlusest; 3) kirjalikust arutelust; 4) kirjaliku arutelu arvustamisest; 5) eneseanalüüsist ja lõpuvestlusest. Hindamise osana on tundiost osavõtt sh puudumisel korvava töö tegemine.
Geograafia II - Rahvastik ja majandus	Keio Kustavus, Anastasia Tinyakova	Kursus koosneb koolmest teemast: 1) Geograafia areng ja uurimismeetodid, 2) Maailma rahvastik ja asustus, 3) Ühiskonna areng ja muutused maailmamajanduses. Geograafia on oluline panus õpilaste loodusteadusliku kirjaoskuse ning kõigi üldpädevuste arendamisse. Geograafia panustab õpilaste väärtushinnangute ja hoiakute kujunemisse. Maailma looduse, rahvastiku ja kultuurigeograafia seostatud käsitlemine on alus mõistvale ning sallivale suhtumisele teiste maade ja rahvaste kultuuris ning traditsioonidesse.	Õpilane: 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning mõistab nende tähtsust igapäevaelus ja ühiskonna arengus; 2) rakendab loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi keskkonna objektide, nähtuste ja nendevaheliste põhjuse-tagajärje seoste selgitamiseks ning analüüsimiseks, kasutades loodusteadustele omast keelt ning loodusteaduslikke mudeleid; 3) märkab, sõnastab ja lahendab igapäevaelu probleeme, langetab põhjendatud otsuseid, kasutab loovat ja kriitilist mõtlemist; 4) sõnastab loodusteadustega seotud uurimisküsimusi, kavandab ja korraldab uuringut, järgides ohutusnõudeid, ning teeb tõenduspõhiseid järeldusi; 5) leiab geograafiainfo nii eesti- kui ka võõrkeelsetest allikatest ja hindab selle usaldusväärsust; kasutab õppimiseks ning koostööks meedia- ja tehnoloogiavahendeid; 6) mõistab teaduse olemust, olulisust ja piiranguid, loodusteaduste ja tehnoloogia seoseid ning riske; 7) väärtustab elurikkust ja kultuurilist mitmekesisust ning jätkusuutlikku arengut; 8) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ja karjääri võimalustest ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.	Loodusteaduslik pädevus - lahendab probleeme ja langetab igapäevaeluga seotud põhjendatud otsuseid, rakendades süsteemseid loodusteaduslikke teadmisi ning kasutades loovat ja kriitilist mõtlemist.	Kursuse koondhinne kujuneb kontrolltöö (Maailma rahvastik), jooksvate tunnihinnete ja paarisöö hinnete põhjal (ühe riigi rahvastiku iseloomustamine ja linna asustuse kirjeldamine).
Ainevaldkond: kunstiained					

Kunstiajalugu I	Liisa Berezkin	Õppeaine roll on aidata õpilastel kujundada ennast kultuurikandjana ja äratada huvi valdkonna vastu. Õpilane tutvub kunsti vormide ja tähenduste pideva muutumisega. Õpib märkama, kuidas looduslikud ja ühiskondlikud protsessid ja sündmused kunstis peegelduvad (ürgajast 19. sajandi lõpuni). Kunstiajaloo õpetamise eesmärk on toetada ka noorte loovust ja isiksuseomadusi. Lisaks toetab kursus üldiste analüüsi oskuste, suhtlemisoskuste ning probleemide loovalt lahendamise oskuste välja kujunemist. <u>Kursusel käsitletavad teemad:</u> 1)Erialane sõnavara ja selle tähtsus; 2)Ürgaja kunst; 3)Antikaja kunst; 4)Varakristlik ja keskaja kunst (bütsantsist gootikani); 5)Humanismi tõus (renessansist realismini); 6)Eesti rahvusliku kunsti sünn.	•järgib autoriõiguste seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel; •kasutab teadlikult ja põhjendades visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid; •kasutab ainealast keelt analüüsides/esitledes kunstiteoseid; •toob näiteid seostuvate teoste kohta; •loob seoseid muude ühiskonnaelu valdkondadega; •genereerib ideid (üksinda või meeskonnas); •arendab esialgset ideed edasi (üksinda või meeskonnas).	1) Suhtluspädevus – õpilane esitleb/analüüsib loometöö tulemust publikule selges eesti keeles ja kasutab selleks ainealast sõnavara; 2) Ettevõtlikkuspädevus – õpilane disainib/loob originaalseid kunstiteoseid ning loob koostöös teistega valminud teostest ekspositsiooni; 3) Digipädevus – õpilane järgib autoriõiguse seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel	Arvestatud/mittearvestatud. Kursuse jooksul kasutatakse kujundavat hindamist ehk õpilane saab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise kohta. Samuti saab kursuse jooksul õpilane tagasisidet ka oma kaasõppijatelt. Arvestuse saamiseks peab õpilane teostama 1) ühe loovtöö ning korraldama ekspositsiooni koos kaasõppijatega (v.a kui on plaanis suurem projekt lõimingu raames), 2) pidama kursuse vältel konspektimärkmikku ning 3) sooritama kursuse kestel 3 teadmiste kontrolli (positiivne sooritus vähemalt 65% testide kogumahust).
Kunstiajalugu II		Õppeaine roll on aidata õpilastel kujundada ennast kultuurikandjana ja äratada huvi valdkonna vastu. Õpilane tutvub kunsti vormide ja tähenduste pideva muutumisega. Õpib märkama, kuidas looduslikud ja ühiskondlikud protsessid ja sündmused kunstis peegelduvad (19. sajandi lõpust tänapäevani). Kunstiajaloo õpetamise eesmärk on toetada ka noorte loovust ja isiksuseomadusi. Lisaks toetab kursus üldiste analüüsi oskuste, suhtlemisoskuste ning probleemide loovalt lahendamise oskuste välja kujunemist. <u>Kursusel käsitletavad teemad:</u> 1)19. ja 20. saj. vahetuse kunst (impressionismist sümbolismini); 2)20. saj. kunst (fovismist postmodernismini); 3)Eesti kunst 19.- 20. sajandil; 4)Kunsti aktiivne roll ühiskonnas (poliitiline kunst, feministlik kunst, avalik kunst); 5)Kaugete maade kunst (islamimaad, Aafrika, India, Hiina, Jaapan, Vana-Ameerika) 6)Kunsti arengusuunad tänapäeval.	•järgib autoriõiguste seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel; •kasutab teadlikult ja põhjendades visuaalseid kujutisi, keskkondi, jooniseid, skeeme ja sümboleid; •kasutab ainealast keelt analüüsides/esitledes kunstiteoseid; •toob näiteid seostuvate teoste kohta; •loob seoseid muude ühiskonnaelu valdkondadega; •genereerib ideid (üksinda või meeskonnas); •arendab esialgset ideed edasi (üksinda või meeskonnas).	1) Suhtluspädevus – õpilane esitleb/analüüsib loometöö tulemust publikule selges eesti keeles ja kasutab selleks ainealast sõnavara; 2) Ettevõtlikkuspädevus – õpilane disainib/loob originaalseid kunstiteoseid ning loob koostöös teistega valminud teostest ekspositsiooni; 3) Digipädevus – õpilane järgib autoriõiguse seadust visuaalide loomisel, tarbimisel ja jagamisel	Arvestatud/mittearvestatud. Kursuse jooksul kasutatakse kujundavat hindamist ehk õpilane saab nii suulist kui ka kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ja tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta. Samuti saab õpilane kursuse jooksul tagasisidet ka oma kaasõppijatelt. Arvestuse saamiseks peab õpilane 1) külastama kunstinäitust ning kirjutama sellest arvustuse, 2) pidama konspektimärkmikku, 3) sooritama 2 teadmiste kontrolli (positiivne sooritus vähemalt 65% testide kogumahust) ning 4) kursuse lõpus esitama eneseanalüüsi.
Muusika I	Pille-Riin Kaaver	Muusika kui suhtlusvahend ja identiteedi kandja. Eesti muusikalugu linnulennult. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi: musitseerimine; omalooming; muusika kuulamine ja analüüsimine.	Kursuse läbinu: on tutvunud Eesti muusikalooga, mõistab muusika erinevaid rolle nii ajaloos kui isiklikult; analüüsib kuulatud muusikat, oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; väljendab oma arvamust ja analüüsib muusikaüritusi, kus ta on käinud (võimaluse korral sidudes muusikaloo teemadega), rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara; - rakendab oma muusikavõimeid, -teadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus.	Kursuse sisu ja õppemeetodid toetavad enesemääratluspädevuse, suhtlusoskuste ja koostööoskuste arengut. Enesemääratluspädevust toetab muusika erinevate rollide mõtestamine nii enda elus kui ühiskonnas laiemalt. Samuti võimaldab kursus end muusikaliselt väljendada ning selle kaudu end paremini tundma õppida. Suhtlusoskust ja koostööoskust saab arendada rühmatööde ning grupiarutelude kaudu.	Mitteeristav hindamine. Aktiivne osalemine tunnis, praktilised ülesanded, teadmiste kontrollid. Hindamisjuhis täpsustatakse õpilastele kursuse esimesel tunnil.
Muusika II	Pille-Riin Kaaver	Kunstmuusika ajajoon. Helilooja ning tema kaasaeg. Kursuse eesmärk on avardada õpilaste kultuurilist silmaringi ning pakkuda esmast teadmist kunstmuusika ajaloost. Kursus on ülesehitatud projektõppe formaadis. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi: musitseerimine; omalooming; muusika kuulamine ja analüüsimine.	Kursuse läbinu: •on tutvunud muusikanäidete varal kunstmuusikaga vanast ajast modernismini ning seostab käsitletud ajastute muusika omapära perioodi üldkultuurilise taustaga; •leiab seoseid Eesti ja Euroopa muusikakultuuri arengu vahel ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; •oskab muusikanäidete põhjal võrrelda käsitletud ajastute muusikat ning seostab maailmakuulsaid heliloojaid vastava ajastuga; •väljendab oma arvamust ja analüüsib muusikat, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara; •rakendab oma võimeid, muusikateadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus.	Kursus toetab eelkõige kolme üldpädevuse arengut. Ettevõtlikkuspädevus areneb läbi oma töö eesmärgistamise, kavandamise ja elluviimise oskuste. Suhtluspädevus paraneb tänu oma seisukohtade selgele ja asjakohasele väljendamisega ning avalikule esinemisele ja aruteludele. Õpipädevus areneb iseseisva õppimise, info otsimise ja kriitilise analüüsimise kaudu. Nende pädevuste arendamine toimub läbi praktiliste ülesannete, grupitööde ja individuaalsete projektide.	Mitteeristav hindamine. Aktiivne osalemine tunnis, praktilised ülesanded, teadmiste kontrollid. Hindamisjuhis täpsustatakse õpilastele kursuse esimesel tunnil.

Muusika III	Pille-Riin Kaaver	Kunstmuusika ajajoon. Helilooja ning tema kaasaeg. Kursuse eesmärk on avardada õpilaste kultuurilist silmaringi ning pakkuda esmast teadmist kunstmuusika ajaloost, mis võimaldab õpilasel edaspidi teha teadlikumaid valikuid muusika kuulaja ja kontserdikülastajana. Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi: muusitseerimine; omalooming; muusika kuulamine ja analüüsimine.	Kursuse läbinu: •on tutvunud muusikanäidete varal kunstmuusikaga vanast ajast modernismini ning seostab käsitletud ajastute muusika omapära perioodi üldkultuurilise taustaga; •leiab seoseid Eesti ja Euroopa muusikakultuuri arengu vahel ning oskab oma arvamusi argumenteeritult põhjendada; •oskab muusikanäidete põhjal võrrelda käsitletud ajastute muusikat ning seostab maailmakuulsaid heliloojaid vastava ajastuga; •väljendab oma arvamust ja analüüsib muusikat, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara; •rakendab oma võimeid, muusikateadmisi ning -oskusi laulmises, pillimängus ja omaloomingus.	Kursus toetab eelkõige kolme üldpädevuse arengut. Ettevõtlikkuspädevus areneb läbi oma töö eesmärgistamise, kavandamise ja elluviimise oskuste. Suhtluspädevus paraneb tänu oma seisukohtade selgele ja asjakohasele väljendamisega ning avalikule esinemisele ja aruteludele. Õpipädevus areneb iseseisva õppimise, info otsimise ja kriitilise analüüsimise kaudu. Nende pädevuste arendamine toimub läbi praktiliste ülesannete, gruppitööde ja individuaalsete projektide.	Mitteeristav hindamine. Aktiivne osalemine tunnis, praktilised ülesanded, teadmiste kontrollid. Hindamisjuhis täpsustatakse õpilastele kursuse esimesel tunnil.
Ainevaldkond: Liikumisõpetus					
I kursus: Iseseisva liikumisharrastuse ABC	Kairin Valang Virgo Õitspuu	•Omandada oskused iseseisvalt liikumisharrastusega tegelemiseks. •Läbi erinevate liikumistegude ja arutelude kujundada liikumispädevust, mis on elukestva liikumisharrastuse aluseks. (kehalised võimed ja pulsi mõõtmine). • Eelhindamine - kus õpilane hindab iseenda füüsilist ja vaimset võimekust tegeleda iseseisva liikumisharrastusega. Osalemine rahvaspordiüritusel või selle korraldusel. (Paide-Türi rahvajooks).	•Saab teadmised, kuidas hoida oma füüsilist ja vaimset tervist. •Omandab elementaarsed vastupidavuse arendamiseks vajalikud oskused - õpib tunnetama oma keha ja tegema sellega koostööd. Saab teada koormuse tsoonid, teab kõiki kehalisi võimeid. •Seab väiksemaid ja lühiajalisemaid eesmärgi kehaliste võimete arendamiseks.	Enesemääratluspädevus- koostab eelhindamise enda võimete ja eesmärkide kohta. Digipädevus- õpilane kasutab erinevaid äppe ja veebipõhiseid õpikeskkondi (moodle keskkond, actionbound, map my run/walk, mobo, QR koodi lugeja jne).	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Kursuselt saab õpilane maksimaalselt 15 hinde punkti. (5 punkti osalemise eest, 5 punkti hoiakute eest tunnis, 5 punkti arvestustööde sooritamise eest). Hinnatakse protsessi.
II kursus: Sportmängude ABC		Erinevate sportmängude ABC (Võrkpall, korvpall, lauatenis). Õpilased koostavad õppeaasta alguses seatud eesmärkide analüüsi. Pallimängude enesetest näitab õpilaste hetkeolukorda ja võimaldab seada eesmärgi. Murdmaasuusatamine.	Omandab elementaarsed sportmängude oskused. Saab ülevaate enda võimete ja oskuste kohta.	suhtluspädevus – õpilane väljendab ennast selgelt, asjakohaselt ja viisakalt läbi meeskonnamängude.	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Hinnatakse protsessi.
III kursus: Kehaliste võimete arendamine		Kehaliste võimete arendamine läbi erinevate harjutuste ja tegevuste. Õpilased koostavad teise õppeaasta eelhindamise ja seavad eesmärgid ÜKE testi põhjal kevadeks. Osalemine rahvaspordiüritusel või selle korraldusel. (Paide-Türi rahvajooks).	Oskab iseseisva liikumisharrastusena arendada enda vastupidavust. Oskab koostada endale ja teistele põnevaid liikumistegude kasutades erinevaid digilahendusi. Osalemine rahvaspordiüritusel, või selle korraldusel annab õpilasele võimaluse saada osa liikumisharrastuse melust, korralduse telgitakustest, oskuse ja ideid kuidas sarnast üritust ise korraldada.	Enesemääratluspädevus- õpilane koostab eelhindamise enda võimete ja eesmärkide kohta, võrdleb esimese õppeaastaga. Digipädevus- õpilane kasutab erinevaid äppe ja õpikeskkondi (moodle keskkond, actionbound, loquiz, map my run/walk, mobo, QR koodi lugeja jne).	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Hinnatakse protsessi.
IV kursus: Sportmängude ABC II		Erinevate sportmängude kinnistamine läbi harjutusvara ja mängude. Mängureeglite kasutamine. Liikumispäeviku pidamine nelja nädala jooksul, eesmärgiga toetada õpilaste füüsilist võimekust ÜKE testi sooritamiseks. Õpilane analüüsib enda võimete arengut läbi kahe õppeaasta. Murdmaasuusatamine.	Kursusel omandab õpilane suutlikkuse koostada iseendale liikumisplaan ja seda järgida. Oskuse analüüsida enda tugevaid ja nõrku füüsilisi ja vaimseid külgi. Teha järeldused ja püüda neid parandada.	Õpipädevus – õpilane suudab organiseerida õppekeskkonda individuaalselt ning hankida õppimiseks, hobideks, tervisekäitumiseks teavet, peab liikumispäevikut nelja nädala jooksul, teeb valikuid ja otsuseid liikumisviiside valimisel, samaaegselt jälgib ka enda füüsilist ja vaimset tervist. Enesemääratluspädevus- õpilane peab Liikumispäevikut nelja nädala jooksul, parandamaks iseenda füüsilist tervist. Liikumispäeviku põhjal jälgib ja analüüsib enda füüsilist ja vaimset tervist.	Mitteeristav hindamine. Hinnatakse tunnis osalemist, hoiakut tunnis ja arvestustööde tegemist. Hinnatakse protsessi.
V kursus: Liikumisõpetus		Kursusetöö (gruppitöö): Õpilased viivad läbi liikumisalase tegevuse oma kaasõpilastele, mis kinnistav õpitud liikumisalaseid pädevusi. Osalemine rahvaspordiüritusel või selle korraldusel. (Paide-Türi rahvajooks).	Oskuse koostada liikumistegude plaani. Korraldada plaanitud tegevust, hankida vahendid jne. Oskuse juhendada kaaslasti. Julguse esineda ja teisi juhendada. (Enesekindluse pakett).	ettevõtlikkuspädevus – õpilane on võimeline looma ideid ja neid ellu viia, kasutab omandatud teadmisi ja oskusi. Suhtluspädevus - kommunikatsioon enda paari, juhendatavate ja õpetajatega, vajadusel ja võimalusel väljastpoolt kooli liikumistalade spetsialistidega.	Mitteristav hindamine. Kooliastmehinde saamine viie kursuse peale. Arvestustöö hinne 20 punkti kooliastmehindest. On osalenud vähemalt ühel rahvaspordiüritusel
Koolikohustuslikud kursused					

Õppimine ja areng I ja II	Heidi Antons, mentorid	Sissejuhatav kursus gümnaasiumis õppimisse. Kokku kaks kursust, kolm perioodi. 1. kursus - läbi kahe perioodi toimuvad Õppimise ja arengu tunnid. 2. kursus - kolme perioodi jooksul toimuvad Õppimise ja arengu tunnid mentoriga, kus kinnistatakse tundides õpitut. Kursuse eesmärgid •Tertia õpperühma õpilaste gruppide ja õppimist soodustava keskkonna tekkimine. •Positiivse õpihoiaku kujunemine. •Õpioskuste omandamine. •Enda analüüsimine õppijana. •Tutvumine kooli hindamisjuhendi ja kodukorraga. •Dokumentide ja õpilastööde vormistamise ning edastamise oskuse kujunemine. •Koolis kasutatavate veebikeskkondade tundmaõppimine.	Õpilane • teab, milline on tema õpistiil ning oskab sellega õppimisel arvestada, kuid on valmis ka mugavustsoonist väljuma ning katsetab uusi õpistrateegiaid; • teab, kuidas aju õpib ning millised on efektiivsed ja tõhusad õpistrateegiad, -oskused ja -harjumused; • arendab ennastjuhtiva õppija oskusi (ajaplaneerimine, emotsioonide ja pingega toimetulek, eesmärkide järgimine, ülesannete iseseisev täitmine, meeskonnatöös osalemine jm) • mõistab, et inimesed on erinevad ning seetõttu saavad ka informatsioonist erinevalt aru; • on tuttav kooli kodukorraga ning hindamisjuhendiga, oskab nimetada olulisi punkte ja vajadusel leiab lisainfot; • vormistab, edastab ning jagab dokumendid ja õpilastööd korrektselt; • kasutab erinevaid veebikeskkondi (Office365, Stuudium, Moodle, Teams).	Kõige suurem fookus on järgmistel üldpädevustel arendamisel: Õpipädevus – õpilane tutvub erinevate efektiivse õppimisega seotud teooriatega, harjutab konsekti koostamist jt õpioskusi, jälgib enda ajakasutust ja ueharjumusi, analüüsib enda õpioskusi ja -harjumusi ning kursuse lõpus koondab õpitu eneseanalüüsi "Mina õppijana". Enesemääratluspädevus – õpilane tutvustab ja avab ennast teistele, osaleb erinevates tegevustes ja mängudes + analüüsib enda tugevaid külgi ja arengukohti, stressitaset ja vaimset tervist (nt vaimse tervise vitamiinide test) nii ükski kui grupis. Digipädevus – õpilane õpib kasutama koolis kasutatavaid veebikeskkondi.	Positiivse kursusehinde (AR) eelduseks on, et kõik kursuse jooksul tehtud tööd (nt rühmatööd, essee) on esitatud. Hinnatakse mitteeristavalt skaalaga arvestatud (AR) ja mittearvestatud (MA). Töö on arvestatud, kui see on tehtud juhendi järgi. Puudumise korral õppimise ja arengu tundidest või toetatavatest tegevustest (ÕA tunnid mentoriga neljapäeviti) on õpetajal või mentoril õigus anda õpilasele täiendav töö käsitatud teemal, mille õpilane esitab esimesel võimalusel. Esimese kursuse lõpus kirjutavad õpilased essee enda kogemustest gümnaasiumis ja eneseanalüüsi "Mina õppijana".
Majanduse ja ettevõtluse alused	Aave Päeva	Kursuse käigus omandab õpilane teadmisi majanduse toimimise alustest ning mõistab riigi, ettevõtete ja üksikisikute rolli majanduse toimimises. Analüüsitakse nii riigi kui globaalse majanduse arengut ja lahendamist vajavaid probleeme. Pööratakse tähelepanu säästlike harjumuste kujundamisele ja jätkusuutliku majandamise põhimõtetele. Materjali käsitatakse võimalikult probleemipõhiselt ja seostatuna igapäevaeluga. Oluline eesmärk on aidata õpilasel mõista enda võimalusi, kohustusi ja vastutust majanduses osalejana.	Tunneb erinevate majandussüsteemide toimimist. Mõistab vajadust piiratud ressursse säästlikult ning jätkusuutlikult kasutada. Teeb vastutustundlikke otsuseid tarbimises ja finantsplaneerimises. Mõistab üksikisikute ja ettevõtete rolli ja vastutust riigi majanduses. Mõistab Eesti ja globaalse majanduse arengusuundi ning probleeme.	Suhtluspädevus – analüüsitakse infot, täiendatakse sõnavara, arendatakse funktsionaalse lugemise oskust, kujundatakse arutlemise ja esinemise oskust. Digipädevus – õppetöös kasutatakse erinevaid digivahendeid ja veebikeskkondi, teadvustatakse digitaalse sisuloomega kaasnevat vastutust ja ohtusid.	Kursust hinnatakse arvestatud/mittearvestatud põhimõttel. Kursuse jooksul tuleb õpilasel osaleda rühmatöodes, esitleda paaris tööna etteantud teemat ja sooritada kursuse lõpus materjali kokkuvõttev arvestustöö.
Uurimistöö alused	Iren Šarapova	Koolikohustuslik valikõppeaine, mille eesmärk on arendada õpilaste emast uurimispädevust. Kursus annab praktilised oskused ja teoreetilised teadmised iseseisva uurimistöö läbiviimiseks. Õpilased omandavad teadmisi uurimistöö olemusest, meetoditest, etappidest, struktuurist, vormistamisest ja kaitsmisest. Kursuse käigus õpitakse allikate kriitilist analüüsimist, oma töö eesmärgistamist ja asjakohaste uurimisviiside kasutamist. Erilist tähelepanu pööratakse teadusliku mõtteviisi ja akadeemilise kirjutamise oskuste arendamisele. Kursus toimub 1. perioodil kahe tunniga nädalas.	Kursuse läbinud õpilane: •mõistab teadusliku uurimistöö koostamise põhimõtteid; •oskab sõnastada uurimisprobleemi, eesmärgi, uurimisküsimusi ja hüpoteese ning kavandada iseseisvalt uurimistööd; •oskab kasutada erinevaid andmekogumis- ja analüüsimeetodeid; •rakendab kriitilist mõtlemist ja allikakriitikat; •kasutab akadeemilist kirjalikku ja korrektset viitamist; •omab avaliku esinemise ja argumenteerimise oskust ning suudab anda ja vastu võtta konstruktiivset tagasisidet; •oskab teha eneseanalüüsi.	Kursus toetab eelkõige kolme üldpädevuse arengut. Ettevõtluskursuspädevus areneb läbi oma töö eesmärgistamise, kavandamise ja elluviimise oskuste. Suhtluspädevus paraneb tänu oma seisukohtade selgele ja asjakohasele väljendamisega ning avalikule esinemisele ja aruteludele. Õpipädevus areneb iseseisva õppimise, info otsimise ja kriitilise analüüsimise kaudu. Nende pädevuste arendamine toimub läbi praktiliste ülesannete, gruppide ja individuaalsete projektide.	Hindamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, aktiivsust õppeprotsessis ning võimet analüüsida ja tagasisidestada nii iseenda kui ka kaasõppijate tööd. Kursust hinnatakse mitteeristavalt. Hindamisprotsess hõlmab •pidevat tagasisidet: õpilane saab regulaarselt suulist tagasisidet ja kommentaare oma töö/harjumuspäraste tegevuste kujundamiseks; •õpimapi koostamist: kursuse jooksul täidetud harjutusülesanded koondatakse õpimappi, mis annab ühe arvestusliku hinde; •arvestuslikke töid: kursuse vältel tehakse 3-10 hindelist arvestuslikku tööd; •1. vaheseminaris osalemist. Lõplik kursusehinne põhineb 5-12 arvestusliku hinde koondtulemusel (õpimapi hinne + 3-10 hindelist tööd + 1. vaheseminaris osalemine). Hindamismeetodid: •kirjalikud tööd (nt uurimistöö kava, tagasiside, vormistamine); •suulised ettekanded (nt uurimistöö meetodite esitlemine); •praktilised ülesanded (nt andmekogumismeetodite katsetamine, diagrammide koostamine); •eneseanalüüs.

Kogukonnapraktika	Margit Udam	Kogukonnapraktika annab selgema pildi kogukonnatühiskonnast ja kolmandast sektorist ning võimaldab sul laiendada oma maailmavaadet, panna teadmisi proovile, praktiseerida oskusi ebaharilikul moel ning õppida enda kohta midagi sellist, mida pole varem osanud märgata või väärtustada. Eripäraks on rohke iseseisev töö ja kokkulepete sõlmimine.	teadvustavad end ühiskonnaliikmetena, kes saavad olulistes küsimustes kaasa rääkida ja ühiskonna arengut mõjutada. *õpivad ennast motiveerima, koostööd tegema, aega planeerima ja kaasama. *oskavad pärast praktikat kaaluda vabatahtlikku tegevust ja vabatahtlusest töötamist. *saavad töökogemuse, mis aitab valida tulevast eriala	Sotsiaal ja kodanikupädevus: õpilane analüüsib organisatsiooni, selle tööd ja eesmärgi ühiskonnas. Täidab kogukonnapraktika päeviku, kus kirjeldab õpitut, teeb ettepanekuid organisatsioonile ja koolile praktika paremaks läbiviimiseks. Annab praktikakohale läbi analüüsi õpilasepoolse vaate, mis võimaldab organisatsioonil vastavalt ettepanekutele muutusi ellu kutsuda. Ettevõtlikkuspädevus: sõlmib iseseisvalt kokkuleppeid organisatsiooniga, kuhu minna parktikat sooritama. Viib iseseisvalt läbi töötubasid, kus tutvustatakse erinevaid parktikakohti ja võimalusi.	Mitteeristav hindamine. Õpilastel tuleb praktika lõppedes täita praktika päevik, kus ta kirjeldab praktikal saadud kogemusi ja õpitut. Osalemine kogukonnapraktika päeval.
Loengukursus	mentorid, Margit Udam	Õppeaasta jooksul (septembrist maini) toimuvad koolis külalisloengud, kus tutvustatakse erinevaid tegevusvaldkondi, käsitletakse elulisi teemasid ning keskendutakse isiklike arengule (näiteks motivatsioon, suhted, karjäär, elukestev õppimine jne). Õppijal on võimalus vastavalt huvidele külastatavate loengud ise valida. Kokku peab õpilane osalema 21 loengus. Õpilane esitab need kahe nädala jooksul alates loengu toimumisest mentoriga kokkulepitud keskkonnas. Õpilane teeb kokkuvõtte (Prima õpperühmas arvanuse) tuginedes neljale punktile: 1)loengu number, kuupäev, esineja (nimi ja organisatsioon) ja teema; 2)3 kõige olulisemat mõtet loengust; 3)millistes olukordades saab uusi teadmisi kasutada; 4)tähelepanekud loengu ülesehituse ja esineja kohta.	Konspekterimisoskus ja enda jaoks olulise info väljatoomine. Oma mõtete väljendamine, analüüsisoskus. Tunneb huvi erinevate teemade ja inimeste vastu. Loengu kokkuvõtte korrektne vormistamine. Ajaplaneerimine. Suudab teha valikuid karjääriplaneerimisel. Väärtustab erinevaid erialasid ja inimesi.	Õpipädevus- planeerib ise, millal ja millist loengut kuulab. Harjutab konspekterimist mille põhjal esitab mentorile loengu kokkuvõtte. Annab tagasisidet loengupidaja ja loengu ülesehituse kohta. Enesemääratluspädevus- eneseanalüüsi oskus läbi loengul kuuldud, kus õpilane toob enda jaoks välja olulisemat mõtet ja mis olukordades neid elus kasutada saab. Info hankimine karjääri kujundamiseks.	Mitteeristav hindamine. Õppeaasta jooksul tuleb osaleda 7 loengul ja tagasisidestada vähemalt 5 loengu. Gümnaasiumi jooksul tuleb tagasisidestada 15 loengut ja kuulata 21
Karjääriõpe	mentorid	Karjääriõppe kursust toimub läbi kolme õppeaasta. Kursuse jooksul toimuvad vähemalt kaks korda õppeaastas õppeväljasõidud, igal õppeaastal töö- ja tudengivarjupäev, karjääripäev ja kogukonnapraktikapäev. Kogetut analüüsitakse üks kord kuus toimuvates mentortundides ja vestlustes mentoriga. Kursus keskendub õpilase üldpädevuste arengule ja iseenda lahtimõtestamisele läbi erinevate tegevuste, arutelude ja individuaalsete vestluste, et õpilast toetada tema tulevases karjääriteel. Kursuse eesmärgid: •toetada enastjuhtiva õppija arengut; •õpilase planeerimisoskuse ja tegutsemisjulguse arendamine; •õppida tundma iseennast ja erinevaid võimalusi ning nende tähtsust karjääri kujundamisel; •iseseisvuse arendamine.	Karjääriõppe kursusel arendab õpilane teadlikkust iseendast ja oma võimalustest. Õpilane oskab sõlmida kokkuleppeid, vastutab oma otsuste ja tegevuse eest, arvestab ja aktsepteerib erinevusi, oskab töötada grupis, lööb kaasa kogukonnas, ühiskonnas ning teeb teadlikke valikuid oma elutee ja karjääri planeerimisel.	Kõige suurem fookus on järgmiste üldpädevuste arendamisel: Sotsiaalne pädevus - teadlike valikute tegemine ja eneseteadlikkuse areng (töö- ja tudengivarjupäevaks valikute mõtestamine), ühiskondlike probleemide mõistmine ja lahendustele mõtlemine, kaasalöömine (kogukonnapraktikapäev). Enesemääratluspädevus - eneseanalüüsi oskus (kogetu põhjal iseenda analüüsimine, lugude jutustamine), valikute teadvustamine ja vastutuse võtmine (töö- ja tudengivarjupäevadeks kokkulepete tegemine), karjääri planeerimine. Õpipädevus - mentortundides töötamine rühmas, aruteludes osalemine, õppeväljasõitude tegevustes kogetu/õpitu seostamine õppetöö ja eluga.	Mitteeristav hindamine. Positiivse tulemuse (vähemalt 80 punkti) saamise eeldused on kolme õppeaasta jooksul osalemine: • õppeväljasõitude (üks osalemine - 10 punkti); • karjääripäevadel (üks osalemine - 10 punkti); • töö- ja tudengivarjupäevadel (üks osalemine - 10 punkti); • mentortundides (1 kord - 1 punkt).

Riigikaitse	Kaitseliit ja Riigikaitse Rügement	Riigikaitseõpetus paneb aluse Eesti riigikaitse põhimõtete mõistmisele, kujundab kodanikuteadlikkust ja valmisolekut vajadusel Eestit kaitsta. Kursuse esimene osa toimub läbi kahe perioodi peamiselt koolimajas. Kursuse teise osa on riigikaitselaager välitingimustes (valikkursus, aeg lepitakse eraldi kokku).	Kursuse lõpetaja on: 1) on Eesti Vabariigile lojaalne kodanik, järgib demokraatlikke väärtusi ning on vajaduse korral valmis Eestit kaitsma; 2) tunneb sõjaajaloo, sh Eesti sõjaajaloo tähtsamaid sündmusi ja nende mõju ning tagajärgi ühiskonna arengule ja oma lähedastele; 3) teab ning analüüsib peamisi aktuaalseid rahvusvahelisi probleeme ja nende mõju Eesti ühiskonnale ning NATO kollektiivse kaitse põhimõtet; 4) leiab ja kasutab vajaduse korral riigikaitseesse puutuvat olulist infot, sh Eesti riigikaitse üldist korraldust reguleerivaid õigusakte; 5) teab kaitseväeteenistuse põhiluseid, sh on omandanud esmase ettekujutuse ajateenistusest ning Kaitseliidust ja selle eriorganisatsioonidest ning teab ja väärtustab kaitseväelase elukutset; 6) tunneb rivilise liikumise, relvaõppe, sh ohutuse põhiluseid, oskab käituda kriisiolukordades ja anda esmaabi; 7) orienteerub iseseisvalt maastikul kaardi ja kompassiga, arvestades keskkonnakaitse põhimõtteid ning norme; 8) tegutseb meeskonna koosseisus kaaslasiga abistavalt ja toetavalt.		Mitteeristav hindamine. Kursuse edukaks lõpetamiseks on vajalik kõikides tegevustes osalemine.
-------------	------------------------------------	--	---	--	--